

Handelshøyskolen BI

GRA 19703 Master Thesis

Thesis Master of Science 100% - W

Predefinert informasjon

Startdato:	16-01-2022 09:00	Termin:	202210
Sluttdato:	01-07-2022 12:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	T		
Flowkode:	202210 10936 IN00 W T		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Navn: Dena Taherkhani og Edyta Makuszevska

Informasjon fra deltaker

Tittel *: Hvitvasking i banksektoren - undersøkelses- og rapporteringsplikten ved mistanke om hvitvasking

Navn på veileder *: Eivind Furuseth

Inneholder besvarelsen
konfidensielt
materiale?: Nei

Kan besvarelsen
offentliggjøres?: Ja

Gruppe

Gruppenavn: (Anonymisert)
Gruppenummer: 88
Andre medlemmer i
gruppen:

Hvitvasking i banksektoren

*Undersøkelses- og
rapporteringsplikten ved mistanke
om hvitvasking*

Masterutredning i forretningsjus
og økonomi

Campus: BI Oslo

Veileder: Eivind Furuseth

Sammendrag

Tema for denne masteroppgaven er hvitvasking i banksektoren. Med hvitvasking siktes det til enhver handling som bidrar til å sikre utbytte fra en straffbar handling. Fenomenet hvitvasking har eksistert i lang tid og Norge vedtok den første hvitvaskingsloven allerede i 2003, før den sist ble revidert i 2018. Hvitvaskingsregelverket har til formål å «forebygge og avdekke hvitvasking og terrorfinansiering» og pålegger bankene, og andre rapporteringspliktige en rekke omfattende forpliktelser.

Bakgrunn for valg av tema er det stadig økende søkelyset rettet mot antihvitvaskingsarbeidet. Siden både globalisering og digitalisering har økt muligheten for å flytte penger enklere og raskere enn noen gang, er det av særlig betydning at det norske hvitvaskingsregelverket virker etter sitt formål og beskytter finansinstitusjonene og samfunnet som sådan mot misbruk av hvitvasking. Banker er gjennom sin virksomhet særlig utsatt for misbruk av hvitvasking og bruker enorme ressurser for å forebygge og avdekke hvitvasking. Likevel har flere anerkjente banker de siste årene fått stor kritikk for dårlig oppfølging av regelverket.

Etter hvitvaskingsloven kapittel 5 er bankene underlagt en undersøkelses- og rapporteringsplikt jf. §§25 og 26. Disse to forpliktelsene er særdeles viktige tiltak i arbeidet mot å bekjempe hvitvasking og annen profittmotiverende kriminalitet, og har til formål å hindre at finansforetak og andre rapporteringspliktige misbrukes i hvitvaskingssammenheng. Oppgavens hovedproblemstilling er derfor å klargjøre vilkårene for når disse to forpliktelsene faktisk inntreffer for de rapporteringspliktige. Oppgaven søker videre å belyse hvordan en tydelig lov som er enkel å praktisere av de rapporteringspliktige er en forutsetning for effektiv bekjempelse av hvitvasking. Følgelig vil det sees hen til hvordan manglende etterlevelse av regelverket kan ramme finansinstitusjonene, det økonomiske systemet og samfunnet som sådan.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	1
1.0 INTRODUKSJON	4
1.1 PROBLEMSTILLING	4
1.2 AVGRENSNINGER	5
1.3 RETTSKILDER	6
1.3.1 Lover og forarbeider.....	6
1.3.2 Direktiver.....	7
1.3.3 Rundskriv.....	7
1.4 VIDERE FREMSTILLING	8
2.0 OM HVITVASKING	9
2.1 BAKGRUNN OG HISTORIE	9
2.2 BEGREPSAVKLARING OG SENTRALE INSTITUSJONER.....	9
2.2.1 Hvitvaskingsbegrepet.....	10
2.2.2 Financial Action Task Force (FATF)	10
2.2.3 ØKOKRIM, EFE og MT-rapporter.....	11
2.2.4 Finanstilsynet.....	12
2.3 HVITVASKINGSPROSESSEN OG METODER.....	12
2.3.1 Trefasemodellen.....	12
2.3.2 Kryptovaluta og NFT.....	13
2.4 DAGSAKTUALITET	15
3.0 SYSTEMET I HVITVASKINGSLOVEN	17
3.1 LOVENS FORMÅL OG HENSYN	18
I. FINANSIELL SEKTORS INTEGRITET	19
II. HVITVASKING GENERERER ANNEN KRIMINALITET	19
III. HVITVASKING BIDRAR TIL Å SENKE SKATTEPROVENYET	19
IV. HENSYNET TIL MARKEDSKONKURRANSE	20
V. HENSYNET TIL ØKONOMISK UTVIKLING.....	20
VI. HENSYNET TIL EFFEKTIV BEKJEMPELSE AV PROFITTMOTIVERENDE KRIMINALITET.....	20
3.2 HVITVASKINGSLOVENS FIRE HOVEDFORPLIKTELSER	20
3.2.1 Risikobasert tilnærming.....	21
3.2.2 Kundetiltak og løpende oppfølging.....	22
4.0 UNDERSØKELSES- OG RAPPORTERINGSPLIKTEN	23
4.1 INTRODUKSJON AV UNDERSØKELSESPLIKTEN ETTER §25	23
4.1.1 Formål med bestemmelsen.....	24
4.1.2 Behandling av personopplysninger ved gjennomføring av undersøkelsesplikten	25
4.1.2 Vilkår for når undersøkelsesplikten skal inntre	26
4.1.3 Elektroniske overvåkningssystemer	29
4.2 KORT OM INNHOLDET I AVSLØRINGSFORBUDET §28.....	32
4.3 INTRODUKSJON AV RAPPORTERINGSPLIKTEN ETTER §26	35
4.3.1 Formål med bestemmelsen.....	36
4.3.2 Vilkår for når rapporteringsplikten skal inntre	36
4.3.3 Nærmere om innholdet i MT-rapportene	41
4.4 OPPSUMMERING	42
5.0 TILSYN, FORVALTNINGSTILTAK, SANKSJONER	43
5.1 TILSYNSMYNDIGHET OG TAUSHETSPLIKT	44
5.2 TVANGSMULKT §47 - PÅLEGG OM OPPHØR AV ULOVLIGE FORHOLD	45
5.3 ADMINISTRATIVE SANKSJONER: OVERTREDELSSESGBYRER §49.....	47
5.4 STRAFF: HVITVASKINGSLOVEN §51	48
5.5 KRIMINALISERING: STRAFFELOVEN §§ 337- 341	49
6.0 HVITVASKING SOM EN RISIKOFAKTOR	50
7.0 KONKLUSJON	52

8.0 REFERANSELISTE.....	55
8.1 LITTERATUR, ARTIKLER OG RAPPORTER	55
8.2 LOVER, FORARBEIDER OG DIREKTIVER	58

1.0 Introduksjon

I 2018 trådte en ny hvitvaskingslov i kraft (lov av 01. juni 2018 nr. 23). Loven baserer seg på EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv og Financial Action Task Force (FATF) sine anbefalinger og inneholder enkelte endringer og presisering i forhold til det tidligere hvitvaskingsregelverket fra 2009¹. Etter ikraftsettelsen av den nye loven har det vært mye press på de rapporteringspliktige. Eksempelvis innfører loven et nytt sanksjonssystem med overtredelsesgebyrer på inntil 44 millioner kroner². I tillegg har det blitt gjort flere innstramminger når det gjelder de rapporteringspliktiges risikovurdering, kundetiltak, undersøkelses- og rapporteringsplikt, samt ved reglene for behandling av personopplysninger.

Under dette kapitlet introduseres oppgavens problemstilling og avgrensninger, samt hvilke rettskilder som er aktuelle for den videre tolkningen av problemstillingen.

1.1 Problemstilling

Hovedtema for denne masteroppgaven er bankers undersøkelses- og rapporteringsplikt ved mistanke om hvitvasking. En effektiv bruk av bankenes ressurser for bekjempelsen av hvitvasking og profittmotiverende kriminalitet fordrer en klar og tydelig lov, som ikke minst er enkel å praktisere.

Den overordnede problemstillingen for denne masteroppgaven er:

«Når inntreer undersøkelses- og rapporteringsplikten for bankene ved mistanke om hvitvasking?»

Det som er gjenstand for vurdering av denne problemstillingen, er *når* undersøkelses- og rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven §§25 og 26 faktisk inntreer. Det skal sees på bestemmelsenes vilkår og analyseres disse. I tillegg skal det redegjøres for undersøkelses- og rapporteringspliktens formål og hensyn.

---

¹ RFT-2019-8 – Rundskriv fra finanstilsynet – Veileder til hvitvaskingsloven Punkt 1.1

² (Huse, 2020): <https://www.norges-bank.no/bankplassen/arkiv/2020/hvitvasking-og-det-finansielle-systemet/>

Til slutt skal det kartlegges hvilke operasjonelle konsekvenser brudd på disse bestemmelsene utgjør for banknæringen, herunder risiko knyttet til sanksjoner, tap av omdømme, tillitt og likviditet, samt i hvilken grad disse bestemmelsene bidrar til en effektiv bekjempelse av hvitvaskingsarbeidet.

Ved tolkning av oppgavens problemstilling benyttes alminnelig juridisk metode. Særlige metodiske spørsmål tas opp fortløpende i oppgaven.

1.2 Avgrensninger

Hvitvaskingsloven §4 første ledd regulerer ulike spesifikke juridiske personer som er å anse som «rapporteringspliktige» etter lovens definisjon jf. hvvl. §2 første ledd bokstav c. Loven definerer banker som «rapporteringspliktig» jf. hvvl. §4 første ledd bokstav a. I denne masteroppgaven ønskes det å avgrense undersøkelses- og rapporteringsplikten til banksektoren. Andre yrkesgrupper vil derfor ikke bli omtalt. En slik avgrensning har sitt utslag i at banker bærer den største risikoen for å bli utnyttet til hvitvasking³.

Masteroppgaven avgrenses deretter til å omhandle mistankekravet for rapporteringsplikt etter hvvl. §26 (1) 1.pkt. Dette innebærer at oversending av andre nødvendige opplysninger til Økokrim ved forespørsel etter annet punktum, den personlige rapporteringsplikten etter annet ledd, advokaters rapporteringsplikt etter tredje ledd, brudd på taushetsplikten etter fjerde ledd og forskriftshjemmelen etter femte ledd ikke vil bli behandlet nærmere i denne oppgaven.

Vurderingen av problemstillingen skal følgelig avgrenses mot terrorfinansiering. Dette gjøres til tross for at både formålet med hvitvaskingsloven og undersøkelses- og rapporteringsplikten er å «forebygge og avdekke hvitvasking og terrorfinansiering» jf. hvvl. §1 jf. §§25 og 26. Terrorfinansiering skiller seg på flere måter fra hvitvasking. Ved terrorfinansiering er formålet å skjule hvor midler er på vei til, hvem som er endelig mottaker og hva midlene skal brukes til når de har nådd frem til mottakeren⁴. Målet er dermed ikke profitt i seg selv, men finansiering av en annen straffbar handling. Midler til finansiering av terror kan derfor stamme fra lovlig virksomhet til forskjell for hvitvasking der utbyttet alltid

---

³ (PST, 2020) s.5: <https://www.pst.no/globalassets/artikler/utgivelser/2020/nasjonal-trusselvurdering-om-hvitvasking-og-terrorfinansiering-2020.pdf>

⁴ Rui (2021) s.42

stammer fra en straffbar handling og hvor formålet er å tilsløre hvor midlene faktisk stammer fra⁵. Risikovurderingen som gjøres for å avdekke terrorfinansiering er derfor noe annerledes enn det den er ved risikovurdering av hvitvasking og vil dermed ha liten betydning for oppgavens problemstilling knyttet til undersøkelses- og rapporteringsplikten ved mistanke om hvitvasking.

1.3 Rettskilder

Ettersom hvitvaskingsloven av 2018 er relativt ny, byr dette på en del utfordringer, da det er få rettskilder på dette fagområdet. Rettskildene som vektlegges ved vurderingen av problemstillingen er i første rekke lover og forarbeider. Følgelig vil det ses hen til juridisk litteratur og rundskriv. Det foreligger imidlertid heller ingen rettspraksis som kan anvendes ved den videre tolkningen av når undersøkelses- og rapporteringsplikten faktisk inntreffer etter hvvl. §§25 og 26.

1.3.1 Lover og forarbeider

Lov og forskrift⁶ tilhørende den nye hvitvaskingsloven trådte i kraft 15. oktober 2018 og erstatter dermed den gamle lovgivningen fra 2009⁷. Gjennom den nye loven ble deler av EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv⁸ implementert i norsk rett. Videre bygger den nye hvitvaskingsloven i stor grad på de 40 anbefalingene fra FATF⁹. Den nye lovgivningen viderefører gjeldende rett og har bidratt til innstramminger på flere områder.

Bankers praksis ble innstrammet av det nye regelverket, i form av mer omfattende rapporteringsplikt av mistenkelige transaksjoner. Bankene ble nå pålagt å kjenne kundene sine i større grad enn før. De rapporteringspliktige skal kjenne til hvem kundene er, og hvem det gjøres transaksjoner til slik at man kan utelukke om en transaksjon er i samsvar med kundens kjente forretningsmessige eller personlige mønstre.

---

⁵ (Finans Norge, 2018): <https://www.finansnorge.no/tema/hvitvasking-og-terrorfinansiering/>

⁶ Hvitvaskingsforskriften. (2018): FOR-2018-09-14-1324

⁷ Hvitvaskingsloven. (2009) *Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering*

⁸ EP/Rdir. 2015/849/EU *EU's fjerde hvitvaskingsdirektiv*

⁹ FAFT av 2019

Forskriften gjelder for rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven¹⁰. Etter som det er en videreføring av forskriften til hvitvaskingsloven fra 2009 og 2003 så vil også de eldre forskriftene være aktuelle.

1.3.2 Direktiver

Norge er medlem av EØS-avtalen¹¹ som innebærer at EU direktiver skal gjennomføres i norsk rett. Et direktiv er et rammevedtak innenfor et bestemt område som dikterer mål og betingelser som medlemstatene selv må inkorporere i nasjonal lovgivning innen en viss tidsfrist¹².

Historisk sett har EU vedtatt fire hvitvaskingsdirektiv. Den 10. juni 1990 vedtok EU det første hvitvaskingsdirektiv, om tiltak for å blokkere at det økonomiske system brukes til å hvitvaske penger¹³. Dette ga grunnlaget for dagens hvitvaskingsregelverk. Direktivet ble iverksatt i Norge gjennom Finansieringsvirksomhetsloven¹⁴ som beordret bankene en undersøkelses- og rapporteringsplikt for å begrense kunders adgang til å hvitvaske penger gjennom bankenes systemer.

Direktivet ble avløst 28. desember 2001 av EUs andre hvitvaskingsdirektiv¹⁵, som igjen ble avløst av EUs tredje hvitvaskingsdirektiv av 26. oktober 2005¹⁶. Disse direktivene førte til videreføring og endringer i norsk rett av hvitvaskingsloven av 2009. Det er viktig å få frem at det er det første EU direktivet som også retter seg mot terrorfinansiering.

Hvitvaskingsloven av 2009 ble erstattet med ny hvitvaskingslov av 2018, som implementerte EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv av 20. mai 2015¹⁷. Formålet med direktivet er å beskytte det finansielle systemet mot hvitvasking og terrorfinansiering.

1.3.3 Rundskriv

I 2019 utga Finanstilsynet et nytt rundskriv som erstatter rundskriv 24/2016. Rundskrivet er en veileder som gir uttrykk for Finanstilsynets vurdering av

---

¹⁰ FOR-2018-09-14-1324

¹¹ (Regjeringen, u.d.) <https://www.regjeringen.no/en/topics/european-policy/eos/id115261/>

¹² Artikkel 139: «Treaty establishing the European Economic Community (TEEC)»

¹³ EUs rådsdirektiv 91/308/EØF

¹⁴ Finansforetaksloven. (2015) *Lov om finansforetak og finanskonsern*

¹⁵ EUs rådsdirektiv 2001/97/EF

¹⁶ EP/Rdir. 2005/60/EF

¹⁷ EP/Rdir. 2015/849/EU

hvordan hvitvaskingsregelverket er å forstå. Veiledningen til hvitvaskingsloven gjelder for rapporteringspliktige som er underlagt Finanstilsynets tilsyn¹⁸.

Rundskrivet er ment som et hjelpemiddel for bankene og andre i finansnæringen til å forstå hvordan lovens forpliktelser skal implementeres og praktiseres.

1.4 Videre fremstilling

I det neste kapittelet introduseres fenomenet hvitvasking. Formålet med innføringen er å redegjøre for hva hvitvasking er, og hvilken risiko hvitvasking utgjør for finansinstitusjonene og samfunnet som sådan. Det er særlig fokus på begrepsavklaring, sentrale institusjoner i antihvitvaskingsarbeidet, samt ulike hvitvaskingsprosesser og metoder.

I kapittel 3 gjøres det rede for regelverkets formål og hensyn. Videre gis det en nærmere innføring i lovens øvrige hovedforpliktelser. Hvitvaskingsloven pålegger de rapporteringspliktige fire hovedforpliktelser som i stor grad beror på hverandre. For å få bedre forståelse om undersøkelses- og rapporteringsplikten er det nødvendig å se helhetlig på hvitvaskingsloven. Kapittelet danner følgelig grunnlaget for den videre analysen.

Kapittel 4 inneholder oppgavens hoveddel. Her tolkes og analyseres oppgavens problemstilling om når undersøkelses- og rapporteringsplikten faktisk inntreffer. Det knytter seg imidlertid flest spørsmål til rapporteringsplikten. Behandlingen av rapporteringsplikten vil derfor være mer omfattende, enn behandlingen av undersøkelsesplikten. Det vil følgelig også gis en innføring i avsløringsforbudet etter hvvl. §28, da bestemmelsen henger tett sammen med undersøkelsesplikten.

I kapittel 5 redegjøres det for ulike sanksjoner den rapporteringspliktige kan bli ilagt ved overtredelse av regelverket. Formålet med kapittelet er å klargjøre Finanstilsynets rolle i kampen mot hvitvasking, samt å vise alvorlighetsgraden av manglende etterlevelse av regelverket.

I kapittel 6 introduseres en underproblemstilling. Spørsmålet er hvorvidt brudd på hvitvaskingsregelverket, herunder undersøkelses- og rapporteringsplikten kan utgjøre en operasjonell risiko for banknæringen.

---

¹⁸ RFT-2019-8 Punkt 1

I kapittel 7 presenteres oppgavens konklusjon knyttet opp mot den overordnede problemstillingen.

2.0 Om hvitvasking

2.1 Bakgrunn og historie

Fenomenet hvitvasking har eksistert i lang tid. Det fremgår av et FN-dokument at hvitvaskingsfenomenet hadde sitt opphav i USA på 1920-tallet i forbindelse med at flere ulike virksomheter ble brukt til å skjule utbytte fra straffbare handlinger¹⁹. Et kjent navn som ofte assosieres med terminologien «money laundering» er mafiabossen Al Capone. Al Capone brukte sine inntekter fra ulovlig alkoholsalg til å kjøpe vaskerier i USA på 1930-tallet. Han skjulte og legitimerte utbyttet fra de straffbare handlingene ved å føre det opp som inntekter fra vaskerivirksomhetene²⁰. Historien om Al Capone illustrerer hvorvidt profittmotiverende kriminalitet er nytteløst dersom utbyttet ikke kan benyttes i det legale systemet.

USA var den første jurisdiksjonen som kriminaliserte hvitvasking og vedtok den første lovgivningen som hadde til formål om å motvirke hvitvasking allerede i 1970²¹. Etter norsk rett har hvitvaskingsregelverket over en 30 års lang historie. De første reglene om rapporteringsplikt ved mistanke om hvitvasking ble allerede tatt inn i Finansieringsvirksomhetsloven §2-17 i 1992²². Det stadig økende søkelyset på antihvitvaskingsarbeidet og implementeringen av det andre hvitvaskingsdirektivet medførte at den første hvitvaskingsloven ble vedtatt i 2003. Hvitvaskingsloven av 2003 ble så erstattet av en ny hvitvaskingslov i 2009 som gjennomførte det tredje hvitvaskingsdirektivet. Den siste og nyeste hvitvaskingsloven ble vedtatt i 2018 og erstatter hvitvaskingsloven av 2009.

2.2 Begrepsavklaring og sentrale institusjoner

I dette delkapittelet skal det gjøres rede for noen sentrale begreper og institusjoner som det er viktig å gjøre seg noen bemerkninger om.

---

¹⁹ Rui (2021) s. 30

²⁰ Rui (2021) s. 30

²¹ Rui (2021) s. 30

²² Rui (2021) s. 32

2.2.1 Hvitvaskingsbegrepet

Hvitvasking er ulike handlinger som bidrar til å sikre utbytte fra en straffbar handling. Med utbytte siktes det normalt til penger i form av kontanter eller penger på bankkonto som stammer fra andre straffbare handlinger slik som eksempelvis tyveri, bedrageri, narkotikasalg, skatteunndragelse og/eller menneskehandel²³. For at et ulovlig utbytte skal kunne tas i bruk må det derfor integreres i den legale økonomien. *Formålet* med hvitvasking er å få det til å se ut som utbyttet er opptjent på lovlige måte, samt å skjule dets illegale opprinnelse.²⁴

Legaldefinisjonen av begrepet hvitvasking ble inntatt i lov 1. juni 2018 nr. 23 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (hvitvaskingsloven) og fremgår av lovens §2 første ledd bokstav b).

Begrepet hvitvasking defineres ved henvisning til lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven) og omfatter både det straffeloven karakteriserer som «hvitvasking» jf. strl. §337 og det som blir karakterisert som «heleri» jf. strl. §332. Årsaken til at «hvitvasking» er definert på denne måten har sin begrunnelse i at direktivets definisjon på «hvitvasking» også omfatter det som etter norsk rett kriminaliseres som heleri²⁵.

Hvitvaskingsbegrepet etter hvitvaskingsloven har samme innhold som det strafferettslige hvitvaskings- og heleribegrepet²⁶ og rammer derfor både det å *yte bistand* til å sikre utbytte fra en straffbar handling *for en annen* jf. strl. §337 første ledd bokstav a), det å *skjule* eller *tilsløre* utbytte av en straffbar handling som man *selv* har begått, også omtalt som selvvasking jf. strl. §337 første ledd bokstav b), samt det å *motta* eller *skaffe seg* eller *andre* del i utbytte av en straffbar handling jf. strl. §332.

2.2.2 Financial Action Task Force (FATF)

De nasjonale reglene for antihvitvasking er i stor grad påvirket av internasjonale standarder. FATF er en internasjonal samarbeidsgruppe som ble etablert i 1989 som et G7-initiativ. FATFs hovedoppgaver er å utarbeide internasjonale tiltak mot

---

²³ Rui (2021) s.26

²⁴ (Huse, 2020)

²⁵ Rui (2021) s.62

²⁶ Rui (2021) s.63

hvitvasking og terrorfinansiering, evaluere medlemslandenes implementering av standardene og kartlegge nye trender for hvitvasking og terrorfinansiering²⁷. Norge sluttet seg til medlemskap allerede i 1991²⁸. FATF sine 40 anbefalinger er ikke folkerettslig bindende, men har i praksis stor betydning for internasjonal utvikling av tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering²⁹. Gjennom de 40 anbefalingene og kravet til nasjonal etterlevelse av standardene danner dette grunnlaget for regimet av hvitvasking og terrorfinansiering i Norge³⁰.

Norge har så langt blitt evaluert av FATF tre ganger – i 1999, 2005 og 2014³¹. Under den siste evalueringen, kom Norge under forsterket oppfølging³². Den nye hvitvaskingsloven har derfor også til formål å dekke hullene i det tidligere regelverket som ble påpekt av FATF i 2014.

2.2.3 ØKOKRIM, EFE og MT-rapporter

Økokrim ble opprettet i 1989 og er den sentrale enhet for etterforskning og påtale av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet. Enheten for finansiell etterretning (EFE) er den avdelingen i Økokrim som behandler rapportene om mistenkelige transaksjoner som sendes inn av de rapporteringspliktige jf. hvvl. §26 første ledd. EFE ble opprettet på bakgrunn av FATF-anbefalingene som pålegger medlemslandene å etablere en Financial Intelligence Unit (FIU). EFE er en sentral aktør i det nasjonale regimet for å forebygge og bekjempe hvitvasking og deres hovedoppgave er å motta og analysere rapporter om mistenkelige forhold fra de rapporteringspliktige etter hvitvaskingslovens bestemmelser³³. En såkalt MT-rapport (rapport om mistenkelig transaksjon) utarbeides av den rapporteringspliktige og oversendes til Økokrim i de tilfeller hvor en transaksjon gir grunnlag for mistanke om hvitvasking. Rapportene Økokrim mottar av de rapporteringspliktige analyseres av EFE og de kan i særlige tilfeller forby gjennomføring av en transaksjon jf. hvvl. §27. Det er viktig å bemerke at MT-rapporter ikke er å anse som en politianmeldelse, men har til formål å gjøre det

---

²⁷ Prop.40 L (2017–2018). *Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv.* Punkt 2.1.3

²⁸ (Finansdepartementet, u.d.) : <https://www.hvitvasking.no/bekjempelse-av-hvitvasking-og-terrorfinansiering-i-norge/#038;swpmtxnonce=6c9a39d97d>

²⁹ Prop 40 L (2017-2018) Punkt 2.1.3

³⁰ (PST, 2020) s. 63

³¹ Prop. 40 L (2017-2018) Punkt 2.1.3

³² (Dagens Næringsliv, 2019) : <https://www.dn.no/marked/ikke-lenger-under-forsterket-oppfolging-fra-fatf/2-1-720473>

³³ (Lunde, Økokrim, 2021): <https://www.okokrim.no/enheten-for-finansiell-etterretning.424322.no.html>

enkler å avdekke profittmotivert kriminalitet, samt å motvirke at finansinstitusjoner og andre rapporteringspliktige misbrukes i hvitvaskingssammenheng³⁴.

2.2.4 Finanstilsynet

Finanstilsynet er tilsynsmyndighet for en rekke rapporteringspliktige institusjoner, herunder finansforetak. Finanstilsynet har i oppgave om å føre tilsyn med at de rapporteringspliktige etterlever sine forpliktelser etter hvitvaskingsregelverket. Dersom Finanstilsynet avdekker at de rapporteringspliktige ikke følger reglene kan de gi foretaket pålegg om retting, og kan i tillegg ilegge flere typer forvaltningstiltak og administrative sanksjoner som eksempelvis ledelseskarantene og overtredelsesgebyrer. Ved særlige alvorlige tilfeller kan Finanstilsynet tilbakekalle institusjonens konsesjon³⁵. Finanstilsynets rolle som tilsynsmyndighet er en forutsetning for effektiv bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering³⁶.

2.3 Hvitvaskingsprosessen og metoder

Hvitvasking gjennomføres som regel ved misbruk av det finansielle systemet eller gjennom legitime næringsvirksomheter. Det finnes mange metoder for å hvitvaske et kriminalisert utbytte på³⁷. Den mest brukte- og kjente metoden er trefasemodellen. Metoden består av tre trinn: plasseringsfasen, tilsløringsfasen og integrasjonsfasen³⁸.

2.3.1 Trefasemodellen

I. Plasseringsfasen

Det første trinnet i trefasemodellen er *plasseringsfasen*. Under dette stadiet blir et utbytte som er ervervet gjennom en straffbar handling introdusert i det legale finanssystemet. Dette gjennomføres eksempelvis ved at det ulovlige utbyttet i form av penger plasseres i en bankkonto³⁹. Denne fasen omtales ofte som den viktigste fasen ettersom det er ved dette stadiet det er størst risiko for å vekke mistanke.

---

³⁴ (Økokrim, u.d.): <https://www.okokrim.no/ofte-stilte-spoersmaal.549329.no.html>

³⁵ (PST, 2020) s.68

³⁶ (Finanstilsynet, 2017): <https://www.finanstilsynet.no/forbrukerinformasjon/Hvitvasking/>

³⁷ (Økokrim, u.d.): <https://www.okokrim.no/hvitvasking.6404535-549310.html>

³⁸ Rui (2021) s.27

³⁹ Rui (2021) s.28

II. Tilsløringsfasen

Det neste trinnet i trefasemodellen er *tilsløringsfasen*. Formålet med hvitvasking er å skjule utbyttes illegale opprinnelse. Dette gjøres under denne fasen ved å tilsløre forbindelsen mellom pengene og den straffbare handlingen gjennom å eksempelvis flytte pengene til flere konti, ved å investere dem finansielt eller ved fiktive salg⁴⁰. Når pengene ikke lenger kan spores tilbake til verdier som ble ervervet ved ulovlig vis anses prosessen som vellykket⁴¹.

III. Integrasjonsfasen

Integrasjonsfasen er det siste trinnet i trefasemodellen. Når man har kommet til dette stadiet foreligger det en vellykket hvitvaskingsoperasjon hvor det har blitt skapt et legitimt grunnlag for utbyttes opprinnelse. Utbyttet kan nå disponeres fritt i det legale systemet⁴².

2.3.2 Kryptovaluta og NFT

I en stadig mer digitalisert verden har kryptovaluta blitt en ny metode for å hvitvaske utbytte fra kriminelle handlinger.

Kryptovaluta er en digital valuta som bruker kryptografi for å gjennomføre transaksjoner mellom brukere. Transaksjonene foregår uten en tredjepart, slik som i en finansiell institusjon. Selve transaksjonene av kryptovaluta gir full informasjon om adresser og innestående beløp på disse adressene. Problemet er derimot at det ikke oppgis informasjon om hvem som eier de ulike adressene.

Det som gjør kryptovaluta særlig sårbar er at det kreves store mengder ressurser for å finne ut av hvem som står bak transaksjonene. PST sin nasjonale risikovurdering anslår at kryptovaluta har en høy risiko, dette er hovedsakelig knyttet til uregistrerte kryptovalutavekslere⁴³. Disse brukes til å overføre ordinær valuta til kryptovaluta og vice versa.⁴⁴ Økokrim oppstiller at det er særlig tre metoder som blir brukt av kriminelle til å hvitvaske kriminelt utbytte på gjennom kryptovaluta.

---

⁴⁰ Rui (2021) s.28

⁴¹ Rui (2021) s.25

⁴² Rui (2021) s.28

⁴³ (PST, 2020)

⁴⁴ (Iversen, 2021): <https://www.okokrim.no/bruk-av-kryptovaluta-i-kriminell-virksomhet.6343555-549322.html>

Den første metoden innebærer at den kriminelle har mottatt kryptovaluta som er utbytte fra en kriminell handling og vil veksle det inn for å få tilbake ordinær valuta. Rekkefølgen kan alternativt være motsatt. Kriminelt utbytte sendes ofte til servere som er i andre jurisdiksjoner for å gjøre det vanskeligere å spore.

Den andre metoden innebærer et bedragerioffer som veksler egen ordinær valuta til kryptovaluta, for å så sende kryptovalutaen til den kriminelle. Dette kan eventuelt gjøres ved bruk av en veksler.

Den tredje metoden som blir benyttet av kriminelle er å ta kontroll over offerets nettbank for å utgjøre transaksjoner i deres navn og sende kriminelle midler gjennom disse kontoene. Dette gjøres ved å veksle til kryptovaluta og sende inn midler på den kriminelles kryptovalutakonto.

En annen metode for å hvitvaske utbytte fra kriminelle handlinger i den digitale verden er gjennom NFT (Non – Fungible Token), også kjent som digitalt kunstverk. NFT har de samme egenskapene som et konvensjonelt kunstverk. Gjennom tidene har kunstverden vært gjenstand for hvitvasking. Det som gjør kunst så attraktivt for hvitvasking er at kunstverket har en subjektiv verdi- det har derfor ingen fast pris. Prisen går i takt med hva kjøperen og selgeren er villig til å betale for det⁴⁵.

NFT-er kommer med fordelen av å være helt digitale, det gjør dem mye enklere å handle sammenlignet med bevegelig fysisk kunst. Likt med kryptovalutaer, kan en NFT overføres fra en kryptovalutakonto eller eier til en annen i løpet av sekunder. Egenskapen som gjør NFT-er spesielt attraktive for hvitvaskingsformål er imidlertid de volatile prisene, ettersom prisene er svært spekulative. I praksis kan en NFT som nettopp ble kjøpt for 1 EUR selges for 1 million EUR dagen etter. Dette gjør NFT-er attraktive for hvitvasking av svarte penger gjennom legitime transaksjoner⁴⁶.

---

⁴⁵ (Odden, 2021): <https://www.vegaintegrity.no/2021/12/follow-the-painting-hvitvasking-i-kunst/>

⁴⁶ (Rødevand, Risser, & Johansen, 2022)

Problemet med det er at bankene ikke kan avgjøre om prisen for en NFT er en Fair Market Price ettersom det ikke finnes Fair Market Price i et overvolatilt marked.

2.4 Dagsaktualitet

I en stadig mer globalisert verden der mulighetene for å flytte penger har blitt både enklere og raskere enn noen gang, er det av sentral betydning at nasjonale regler for tiltak mot hvitvasking beskytter næringslivet og finansinstitusjonene mot misbruk fra kriminelle aktører⁴⁷. De siste årene har det vært et økende søkelys rettet mot antihvitvaskingsarbeidet – spesielt innenfor banknæringen. Som følge av innskjerping av lovkrav i 2018, samt innføring av et nytt sanksjonssystem med betydelige gebyrer som kan ilegges ved overtredelse av hvitvaskingsregelverket, har bankene og andre rapporteringspliktige økt innsatsen mot hvitvasking betraktelig⁴⁸.

Eksempelvis har tre av de største bankene som operer i Norge, herunder DNB Bank ASA, Nordea og Danske Bank siden 2015 brukt mer enn 15 millioner kroner for bekjempelse av økonomisk kriminalitet⁴⁹. I tillegg har antall innsendte rapporter om mistenkelige forhold økt betydelig. Økokrim mottok i 2019 ca. 11.500 meldinger om mistenkelige transaksjoner. Dette er en økning på hele 145 prosent i perioden mellom 2015-2019⁵⁰. Trenden viser seg å være stigende og var rekordhøy i 2021 med hele 16.513 MT-rapporter. Det er ingen tvil om at banknæringen utgjør høyest antall MT-rapporter⁵¹. I 2021 var 67 prosent av MT-rapportene innsendt av bankene⁵². Bankenes økende innsats mot hvitvasking har en klar sammenheng med høyere fokus rundt viktigheten av etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket og implementering av en mer risikobasert tilnærming blant de rapporteringspliktige⁵³.

---

⁴⁷ Prop.40 L (2017-2018) Punkt 1

⁴⁸ (Kantega, 2021): <https://www.kantega.no/blogg/bekjempe-hvitvasking-med-tettere-digitalt-samarbeid-pa-tvers>

⁴⁹ (NTB, 2019): https://e24.no/boers-og-finans/i/Jowadb/tre-banker-har-brukt-15-milliarder-mot-oekonomisk-kriminalitet?fbclid=IwAR1B94C2MnEY2qAI-l43qC-C_Zb2zTvwpt7N8Tvvqaxo60cH6lyNA29PzlQ

⁵⁰ (PST, 2020) s. 35

⁵¹ (Økokrim, u.d.): <https://www.okokrim.no/statistikk-mt-rapporter.6156901-475337.html>

⁵² (Økokrim, 2021) s. 4: <https://www.okokrim.no/aarsrapport-efe-2021-og-trendrapport-efe-2021.6534299-549322.html>

⁵³ (PST, 2020) s. 35

Til tross for økt ressursbruk hos bankene for å minimere sannsynligheten for misbruk av deres operasjonelle systemer mot hvitvasking og annen økonomisk kriminalitet, har det likevel oppstått flere store hvitvaskingssaker som har fått mye oppmerksomhet og omtale i media⁵⁴.

Omtrent samtidig som den nye hvitvaskingsloven ble innført i Norge oppstod det store hvitvaskingskandaler i både Danske Bank og Swedbank. Like etter at det ble allmenkjent at disse to bankene var involvert i hvitvaskingsoperasjoner stupte aksjekursen deres kraftig – henholdsvis mellom 30 og 50 prosent. Følgelig ble også Santander Consumer Bank og Komplett Bank underlagt hvitvaskingsstilsyn i 2019. Sammenlignet med tidligere hvitvaskingsregelverk hvor ytterste konsekvens ville ha vært skriftlig kritikk og krav om at feilene ble rettet opp, resulterte tilsynet med at bankene ble ilagt overtredelsesgebyrer på 9- og 18 millioner kroner. Bakgrunnen for de administrative sanksjonene var manglende rutiner og etterlevelse av hvitvaskingsregelverket⁵⁵.

Så langt er Finanstilsynet sitt gebyr til DNB Bank ASA på 400 millioner kroner for manglende etterlevelse av hvitvaskingsreglene det største i sitt slag hittil i Norge⁵⁶. Det hele startet med at Finanstilsynet avdekket mangler i etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket på flere områder hos finanskonsernet i 2018. Videre ble Finanstilsynet oppmerksom på Samherji-saken i 2019. Saken gikk ut på at det islandske fiskerikonsernet Samherji betalte bestikkløst til representanter for namibiske myndigheter via DNB kontoer, samt at fortjenesten fra urettmessig ervervede fiskekvoter som var tildelt basert på bestikkelsene, ble overført til Samherji via DNB. Som følge av dette ble det iverksatt nærmere undersøkelse og etterforskning av Finanstilsynet og Økokrim ved bankens håndtering av utvalgte kunder⁵⁷. Like etter at Økokrim åpnet etterforskning rettet mot DNB i forbindelse med Samherji-saken stupte aksjekursen til finanskonsernet kraftig. Kursfallet resulterte i at aksjeeierne anslagsvis tapte 15 milliarder kroner⁵⁸. På bakgrunn av

---

⁵⁴ (NTB, 2019)

⁵⁵ (Klevstrand & Trumpy, 2019): <https://www.dn.no/markeds/hvitvasking/danske-bank/komplett-bank/bankene-dobler-innsatsen-mot-hvitvasking-og-na-kommer-botene/2-1-638086?v=9555>

⁵⁶ (Kantega, 2021)

⁵⁷ (Finanstilsynet, 2021):

https://www.finanstilsynet.no/contentassets/550b0e46fc8542ce85844550f8298df4/vedtak_om_ove_rtredelesesgebyr.pdf

⁵⁸ (Sættem, 2019): <https://www.nrk.no/norge/dnb-aksjen-stuper-etter-okokrim-etterforskning-1.14800805>

disse hendelsene ble det varslet oppfølgingstilsyn som ble gjennomført i februar 2020⁵⁹. Tilsynet avdekket fremdeles flere vesentlige mangler i etterlevelsen av hvitvaskingsloven ved håndtering av kundeforholdene. Overtredelsesgebyret selskapet ble ilagt var en konsekvensene av funnene som ble gjort etter oppfølgingstilsynet. Derimot gjaldt lovbruddene i forbindelse med Samherji-saken forhold som hovedsakelig var foreldet eller som ble inntruffet under tidligere hvitvaskingslov som blant annet ikke hjemlet administrative sanksjoner⁶⁰.

Det er ingen tvil om at det nye regelverket merkes godt blant de rapporteringspliktige. Disse hvitvaskingssakene illustrerer hvordan manglende etterlevelse av det nye hvitvaskingsregelverket kan ramme finansinstitusjonene hardt, både i form av økonomisk tap som følge av sanksjoner og kundeflukt, og ikke minst tap av omdømme og tillitt hos både investorer og interessenter.

Finansinstitusjonenes økende innsats mot antihvitvaskingsarbeidet, kontra opprullingen av hvitvaskingssaker reiser spørsmål om hvorvidt antihvitvaskingsarbeidet og det nåværende regelverket er effektiv nok for avdekking av hvitvasking og bekjempelse av økonomisk kriminalitet.

3.0 Systemet i hvitvaskingsloven

Hvitvaskingsloven gjelder for rapporteringspliktige som er etablert i Norge, herunder filialer av utenlandske foretak jf. hvvl. §3. Listen over angitte juridiske personer som er å anse som rapporteringspliktige etter lovens definisjon fremkommer av hvvl. §4 jf. §2 første ledd bokstav c. Banker er etter hvvl. §4 første ledd bokstav a. definert som rapporteringspliktige og oppgaven avgrenses følgelig som tidligere nevnt til denne yrkesgruppen.

Hvitvaskingslovens oppbygging er systematisk og pålegger de rapporteringspliktige en rekke omfattende plikter. Bankers plikt til å undersøke, og eventuelt rapportere om at midler kan ha tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering er en sentral del av hvitvaskingsregelverket⁶¹.

---

⁵⁹ (Finanstilsynet, 2021)

⁶⁰ (Finanstilsynet, 2021):

<https://www.finanstilsynet.no/nyhetsarkiv/tilsynsrapporter/2021/tilsynsrapport---dnb-bank-asa3/>

⁶¹ Prop. 40 L (2017-2018) Punkt 6.1

3.1 Lovens formål og hensyn

En klar fremstilling av lovens formål er helt sentralt ved tolkning av undersøkelses- og rapporteringsplikten etter §§25 og 26.

Hvitvaskingslovens formålsbestemmelse har hatt noe varierende ordlyd opp gjennom årene. Hvitvaskingsloven §1 første ledd fastslår at lovens formål er å *«forebygge og avdekke hvitvasking og terrorfinansiering»*. Sammenlignet med hvitvaskingsloven av 2009 er ordlyden noe annerledes. I den tidligere hvitvaskingsloven fremgikk det at lovens formål var å *«forebygge og avdekke transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller med tilknytning til terrorhandlinger»*⁶². Ved utarbeidelsen av den nye hvitvaskingsloven ble det imidlertid bestemt at begrepet «hvitvasking» igjen skulle inngå i formålsbestemmelsen. Bakgrunnen for dette er fordi dagens formålsbestemmelse bygger på artikkel 1 nr. 1 i det fjerde hvitvaskingsdirektivet som lyder: *«This Directive aims to prevent the use of the Union's financial system for the purpose of money laundering and terrorist financing»*⁶³. Direktivets hovedfokus er derfor å forebygge at det finansielle systemet ikke benyttes til hvitvasking og terrorfinansiering. Det må likevel nevnes at direktivet isolert sett ikke har til formål om å kun beskytte det finansielle systemet, men også det økonomiske systemet- og samfunnet som sådan mot hvitvasking og terrorfinansiering. På bakgrunn av dette ble det ved utarbeidelsen av den nye hvitvaskingsloven inntatt en ny bestemmelse i annet ledd. Det fremgår at tiltakene i loven har som målsetning å *«beskytte det finansielle og økonomiske systemet samt samfunnet som helhet ved å forebygge og avdekke at rapporteringspliktige brukes eller forsøkes brukt som ledd i hvitvasking eller terrorfinansiering»* jf. §1 annet ledd. Bestemmelsen er ikke ment som en begrensning av formålsangivelsen i første ledd, men som en presisering av de rapporteringspliktiges, herunder bankers rolle ved forebygging og avdekking av hvitvasking og terrorfinansiering⁶⁴.

---

⁶² Hvitvaskingsloven av 2009 §1 (Opphevet)

⁶³ NOU 2016:27 s.21

⁶⁴ NOU 2016:27 s.22

Selv om den overordnede begrunnelsen for å bekjempe hvitvasking er at det skader det økonomiske systemet og samfunnet som sådan, belyser forarbeidene særlig seks hensyn bak hvitvaskingsloven. Først og fremst er det hensynet til finansiell sektors integritet, stabilitet og omdømme. For det andre er det hensynet til at hvitvasking generer annen kriminalitet og at hvitvasking bidrar til mindre skatteinntekter. For det fjerde er det hensynet til markedskonkurransen, herunder hensynet til økonomisk utvikling. Sist, men ikke minst, er det hensynet til effektiv bekjempelse av all profittmotivert kriminalitet ⁶⁵.

I. Finansiell sektors integritet

Det er en grunnleggende forutsetning at banker og andre finansinstitusjoner har tillit hos allmennheten. Det er tre hovedoppgaver det finansielle systemet skal sørge for, de skal gi personer og bedrifter mulighet til å spare og investere, gjennomføre betalinger og foreta risiko håndtering. Et velfungerende finansielt system forutsetter at alle aktørene i markedet følger de grunnleggende rettslige rammene. Dermed er antihvitvaskingsarbeidet essensielt for banker i den forstand at det minimerer risikoen banken er utsatt for og fremmer dermed økonomisk stabilitet.

II. Hvitvasking genererer annen kriminalitet

En av grunnene til at hvitvasking må bekjempes er fordi det ofte genererer annen kriminalitet⁶⁶. Eksempelvis kan det ofte være nødvendig å betale bestiktelser for å gjennomføre større hvitvaskingsoperasjoner⁶⁷.

III. Hvitvasking bidrar til å senke skatteprovenyet

En annen negativ ringvirkning hvitvasking har på økonomien er at det reduserer skatteprovenyet, med det menes den totale skatten og avgiften som betales inn til en stat⁶⁸. Her er det snakk om skatteunndragelseskriminalitet som direkte senker statens inntekter. Likevel for at utbytte fra en kriminell handling skal være lovlig så må det kunne skjules, tilsløres og være lovlig beskattet. Det avdekkes årlig i Norge skatte- og avgiftskriminalitet for rundt fire milliarder kroner. Til tross for omfattende reguleringer og rutiner, er disse noen av de dominerende kategoriene;

---

⁶⁵ NOU 2016:27 s.22

⁶⁶ Rui (2021) s.34

⁶⁷ NOU 2016:27 s.22

⁶⁸ (Finansleksikon, u.d.): <https://finansleksikon.no/finansleksikon/s/skatteproveny>

flytting av skattefundament til utlandet, svart arbeid, falske/fiktive kontoer og svart omsetning⁶⁹.

IV. Hensynet til markedskonkurransen

Hensynet til et velfungerende marked og rettfærdig konkurranse krever at alle involverte har like rammebetingelser. Banker som er bosatt i jurisdiksjoner med svakere regler og rutiner når det gjelder kundekontroll, undersøkelses- og rapporteringsregler har et konkurransefortrinn sammenlignet med banker som operer i svært regulerte markeder. Dersom reglene ikke overholdes, vil bankene risikere å få ilagt sanksjoner. Etterlevelse av regelverket er både ressurs- og kostnadskrevende for næringen⁷⁰.

V. Hensynet til økonomisk utvikling

I Ot.prp. nr.53 (1992-1993) nevnes det at dersom et land verken har evnen eller viljen til å bekjempe hvitvasking, vil nasjonen være et mer attraktivt sted for de kriminelle til å hvitvaske et utbytte som er opptjent på ulovlig vis. Det kan være særlig fristende for utviklingsland til å ikke bekjempe hvitvasking grunnet rask kapital tilførsel som bidrar til økonomisk vekst. På en annen side vil en nasjon attraktivt for investorene når det er mangel på implementering og etterlevelse av hvitvaskingsregler- og standarder. Dette resulterer igjen i at nasjonen kommer til å ha vanskeligheter med å få tilgang til frisk kapital som følgelig skader landets økonomi⁷¹.

VI. Hensynet til effektiv bekjempelse av profittmotiverende kriminalitet

Hvitvasking kan potensielt utgjøre en trussel mot globale finansinstitusjoner. Mye av den svarte undergrunnsøkonomien kommer fra profittmotiverende kriminalitet. Det antydes at hvitvasking utgjør mellom to til fem prosent av verdens samlede BNP⁷².

3.2 Hvitvaskingslovens fire hovedforpliktelser

Hvitvaskingsloven pålegger de rapporteringspliktige fire hovedforpliktelser:

kundetiltak, løpende oppfølging, undersøkelsesplikt og rapporteringsplikt. Disse

---

⁶⁹ Rui (2021) s.34

⁷⁰ Rui (2021) s.35

⁷¹ Rui (2021) s.35-36

⁷² Rui (2021) s.37

fire hovedforpliktelsene beror i stor grad på hverandre. For å gjennomføre effektive undersøkelser og rapporteringer etter hvvl. §25 og §26 må den rapporteringspliktige kjenne sin kunde godt og sørge for at kundeforholdet har blitt overvåket på en adekvat måte ⁷³. Hvitvaskingsloven forutsetter at rapporteringspliktige gjennomfører en risikovurdering av egen virksomhet som skal danne grunnlaget for de fire hovedforpliktelsene og for anvendelse av lovens øvrige bestemmelser ⁷⁴.

Dette delkapittelet har til formål å gi en kort innføring i risikoprinsippets funksjon, og hvilken betydning reglene om kundetiltak og løpende oppfølging har for den rapporteringspliktiges undersøkelses- og rapporteringsplikt. Forpliktelsene som følger av bestemmelsene om kundetiltak og løpende oppfølging er omfattende og detaljerte og skal følgelig kun omtales på et overordnet nivå.

3.2.1 Risikobasert tilnærming

Hvitvaskingsloven §6 fastslår at den rapporteringspliktige ved anvendelse av loven skal *«legge til grunn vurderinger av risiko for hvitvasking og terrorfinansiering»*. Bestemmelsen er sentral og slår fast et grunnleggende prinsipp om at tiltak de rapporteringspliktige gjør under loven skal gjennomføres med en risikobasert tilnærming⁷⁵.

Formålet med en risikobasert tilnærming er å sørge for at de rapporteringspliktige skal vurdere tiltak i forhold til den risikoen den konkrete virksomheten er eksponert for og fordele sine ressurser basert på hvor risikoen er størst. I forarbeidene legges det til grunn at de rapporteringspliktige ved implementering av lovens forpliktelser skal legge til grunn hvitvaskingslovens kapittel 3. om risikobasert tilnærming som et startpunkt ⁷⁶. Risikovurderingen er således en viktig forutsetning for at rapporteringspliktige effektivt skal kunne overholde lovens øvrige forpliktelser, herunder undersøkelses- og rapporteringsplikten ⁷⁷.

---

⁷³ Rui (2021) s.306

⁷⁴ Rettsdata: Lovkommentar: Hvitvaskingsloven §6, note 42

⁷⁵ Lovdata: Lovkommentar: Hvitvaskingsloven §6, note 1

⁷⁶ NOU 2016:27 s.62

⁷⁷ NOU 2016:27 s.62

Det er viktig å bemerke at manglende risikoforståelse er blant forbedringsområdene Finanstilsynet har påpekt på flere tilsynsområder ⁷⁸.

Bestemmelsene om risikobasert tilnærming gjennomfører deler av det fjerde hvitvaskingsdirektivet (EU) 2015/849 artikkel 8. og FATF-anbefaling. ⁷⁹.

Hvordan rapporteringspliktige skal utarbeide den virksomhetsinnrettede risikovurderingen følger av hvvl. §7, og §8 legger til grunn at risikovurderingene skal resultere i at rapporteringspliktige setter opp rutiner for å håndtere identifisert risiko. Risikovurderingen må oppdateres jevnlig og en fornyet vurdering bør minimum gjøres årlig, men hyppigere dersom det er behov for det ⁸⁰.

3.2.2 Kundetiltak og løpende oppfølging

Hvitvaskingsloven kapittel 4. har to hovedkategorier av regler. Den *første* kategorien som utgjør den rapporteringspliktiges første hovedforpliktelse, er reglene om kundetiltak som finnes i hvvl. §9 til 23. Den *andre* kategorien er reglene om løpende oppfølging som utgjør den rapporteringspliktiges andre hovedforpliktelse. Bestemmelsen om løpende forpliktelse følger av hvvl. §24 ⁸¹.

Reglene om *kundetiltak* bygger på «kjenn-din-kunde-prinsippet», også ofte omtalt som «KYC – know-your-customer». Formålet med kundetiltakene er at de rapporteringspliktige skal kjenne sine kunder godt og kartlegge risikoen forbundet med kunden. Dette innebærer å identifisere kundens identitet og reelle rettighetshavere, samt kundeforholdets formål og tilsiktede art. Slik kan den rapporteringspliktige ut fra det enkelte kundeforholdet iverksette risikobaserte tiltak for å avdekke og hindre hvitvasking ⁸². Kundetiltakene omtales ofte som det viktigste verktøyet for bekjempelse av hvitvasking og er et helt grunnleggende prinsipp i hvitvaskingsregelverket. Dette fordi kundetiltakene også er en helt nødvendig forutsetning for at den rapporteringspliktige skal kunne oppfylle lovens øvrige forpliktelser ⁸³.

---

⁷⁸ (Finanstilsynet, 2021): <https://www.finanstilsynet.no/publikasjoner-og-analyser/arsrapport/arsrapport-2020/rapporter-tilsynsomradene-2020/hvitvasking-og-terrorfinansiering/#Utviklingstrekk>

⁷⁹ Lovdata: Lovkommentar: Hvitvaskingsloven §6, note 1

⁸⁰ RFT-2019-8 Punkt 2.2.4

⁸¹ Rui (2021) s.190.

⁸² NOU 2016:27 s.75

⁸³ Rui (2021) s.190

Reglene om *løpende oppfølging* av kundeforholdet må ses i sammenheng med reglene om kundetiltak. Et grunnleggende formål med bestemmelsen er å overvåke om kundens faktiske atferd underveis i kundeforholdet stemmer overens med opplysninger som ble oppgitt ved etablering av kundeforholdet ⁸⁴. Kvaliteten på den løpende oppfølgingen beror derfor på kvaliteten av kundetiltakene som ble gjennomført ved kundeetableringstidspunktet. Den løpende oppfølgingen skal ved hjelp av kundetiltakene identifisere om det foreligger avvik fra normal kundeatferd ⁸⁵. Dersom disse avvikene er mistenkelig, skal den rapporteringspliktige således foreta nærmere undersøkelser etter hvvl. §25 ⁸⁶.

Gode kundetiltak og en effektiv oppfølging av kundeforholdet er derfor helt avgjørende for at undersøkelse- og rapporteringsplikten etter §§25 og 26 overholdes. Det samme gjelder lovens øvrige forpliktelser. Dersom den rapporteringspliktige ikke har gjennomført tilstrekkelig grundig kundetiltak, vil ikke en kunne gjennomføre en tilstrekkelig rettet løpende oppfølging, som igjen vil medføre at forhold som skulle ha blitt undersøkt nærmere blir oversett, som deretter vil føre til at forhold som gir grunnlag for mistanke om hvitvasking ikke blir rapportert til Økokrim jf. hvvl. §26 ⁸⁷. Reglene om undersøkelses- og rapporteringsplikten fremgår av hvitvaskingslovens kapittel 5. og blir nærmere behandlet under punkt 4. i denne oppgaven.

4.0 Undersøkelses- og rapporteringsplikten

4.1 Introduksjon av undersøkelsesplikten etter §25

Undersøkelsesplikten er den tredje hovedforpliktelsen i hvitvaskingsloven⁸⁸, og følger av hvitvaskingsloven §25. Bestemmelsens første ledd lyder som følgende: *«Dersom rapporteringspliktige avdekker forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering, skal det foretas nærmere undersøkelser.»*

Bestemmelsens ordlyd for når undersøkelsesplikten utløses er endret sammenlignet med hvitvaskingsloven av 2009. Undersøkelsesplikten har blitt

---

⁸⁴ Lovdata: Lovkommentar: Hvitvaskingsloven §24, note 1

⁸⁵ NOU 2016:27 s.75

⁸⁶ Rui (2021) s.190

⁸⁷ Rui (2021) s.190

⁸⁸ Rui (2021) s.299

utvidet fra å gjelde ved «*mistanke om at en transaksjon har tilknytning til utbytte av en straffbar handling*» til «*forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking*», iflg, hvvl. av 2009 §17 jf. hvvl. av 2018 §25.

Undersøkelsesplikten var derfor tidligere knyttet til mistenkelige «transaksjoner», men vil nå utløses ved alle mistenkelige «forhold». Det betyr at undersøkelsesplikten i praksis også kan utløses uten at det har blitt foretatt en konkret transaksjon. Endringen av bestemmelsens ordlyd er ikke ment til å endre terskelen for når undersøkelsesplikten skal utløses, men er ment til å bedre definere hvor terskelen faktisk skal ligge ⁸⁹.

Videre har det tidligere vært uklarheter om hvordan undersøkelses- og rapporteringsplikten skal sees i forhold til hverandre. Den nye hvitvaskingsloven klargjør forholdet mellom undersøkelses- og rapporteringsplikten. I forarbeidene presiseres det at terskelen for rapporteringsplikten er noe høyere enn terskelen for undersøkelsesplikten ⁹⁰.

Det fjerde hvitvaskingsdirektiv oppstiller ingen krav om at medlemsstatene må innføre en egen bestemmelse om undersøkelsesplikt⁹¹. Lovgiver i Norge har imidlertid valgt å innta en egen bestemmelse om undersøkelsesplikten og går følgelig lengere enn direktivets minstekrav ⁹². Det at undersøkelsesplikten oppstilles i en egen bestemmelse følger også av pedagogiske hensyn. De ulike stegene i antihvitvaskingsarbeidet hos de rapporteringspliktige tydeliggjøres på denne måten ⁹³. Den språklige endringen av bestemmelsen klargjør således at avvik fra normal kundeatferd og transaksjonsmønster i utgangspunktet utløser undersøkelsesplikten ⁹⁴.

4.1.1 Formål med bestemmelsen

Bestemmelsens hovedformål er å forebygge og avdekke hvitvasking og terrorfinansiering. Finansielle virksomheter, herunder banker, plikter til å foreta nærmere undersøkelser dersom det avdekkes forhold som kan indikere at midlene

---

⁸⁹ Rettsdata: Lovkommentar: Hvitvaskingsloven §25, note 102 og NOU 2016:27 s.113

⁹⁰ Prop. 40L (2017-2018) Punkt 6.5.1, NOU 2016:27 s.113-115

⁹¹ NOU 2016:27 s.112

⁹² NOU 2007:10 s.61

⁹³ NOU 2016:27 s.113

⁹⁴ NOU 2016:27 s.113

har tilknytning til utbytte fra straffbare handlinger. Dette er for å begrense at virksomhetene blir brukt eller forsøkes å brukes til hvitvasking ⁹⁵.

4.1.2 Behandling av personopplysninger ved gjennomføring av undersøkelsesplikten

Gjennomføring av nærmere undersøkelser av mistenkelige transaksjoner vil omfatte behandling av personopplysninger. En undersøkelse kan blant annet innebære at den rapporteringspliktige spør kunden om mer informasjon, eller at den rapporteringspliktige foretar egne undersøkelser basert på eksterne kilder, eller eventuelt for bistand fra andre for å gjøre undersøkelser ⁹⁶.

Når slike undersøkelser foretas, må det derfor også tas hensyn til bestemmelser om personvern. Etter hvvl. §29 første ledd fremkommer det at de rapporteringspliktige «kan behandle personopplysninger for å oppfylle forpliktelser i loven her eller i forskrifter i medhold av loven». Bestemmelsen er ment å avklare at lov 15. juni 2018 nr. 38 (personopplysningsloven) danner utgangspunktet for behandling av personopplysninger, og at hvitvaskingslovens bestemmelser dels presiserer og dels gjør unntak fra personopplysningslovens bestemmelser om behandling av personopplysninger. Personopplysningsloven gjennomfører personvernforordningen EU-2016/679, og i forordningens artikkel 5. nr. 1 presiseres kravet til at rapporteringspliktiges behandling av personopplysninger kan kun skje der det er et bestemt formål ⁹⁷. Med andre ord er det tale om at innhenting av personopplysninger skal kun skje når det er klart behov for det.

Videre har banker gjennom sin virksomhet ufattelig mengder av konfidensielt og sensitiv informasjon registrert om sine kunder. Dette omfatter både private, offentlige, store og små virksomheter. Det hadde hatt fatale konsekvenser for den rapporteringspliktige dersom slik informasjon hadde blitt kjent for en tredjepart. Bankers økt fokus på personvern ved at det eksempelvis kun innhentes opplysninger til det bestemte formålet bidrar til at det skapes større tillit i kundeforholdet.

---

⁹⁵ NOU 2016:27 Punkt 6.5.2.2.2.

⁹⁶ Rettsdata: Lovkommentar: Hvitvaskingsloven §25, note 102

⁹⁷ Lovdata: Lovkommentar: Hvitvaskingsloven §29 note 1

Selv om hvitvaskingsloven åpner opp for at behandling av personopplysninger kan gjennomføres ved gjennomføring av nærmere undersøkelser, er det viktig å bemerke at det innebærer et inngrep i kundens personvern, uten at kunden selv er klar over at en slik prosess har blitt igangsatt. Undersøkelsesplikten fremmer derfor at kundens personvern og rettigheter blir satt til side for det finansielle systemets integritet, slik at den rapporteringspliktige er forsikret om at foretaket ikke unyttes til hvitvaskingsformål.

4.1.2 Vilkår for når undersøkelsesplikten skal inntre

Etter hvitvaskingsloven §25 første ledd har de rapporteringspliktige en plikt og en rett til å iverksette nærmere undersøkelser når det avdekkes forhold som «kan indikere» at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering⁹⁸. For å klargjøre terskelen for igangsettelsen av undersøkelser, må det derfor foretas en nærmere vurdering av hva som ligger i forhold som «kan indikere».

Ordlyden i første ledd tilsier at det ikke foreligger krav om at det avdekkende forhold *har* tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering. Det er tilstrekkelig at de rapporteringspliktige er oppmerksomme på forhold som *kan* indikere at midler er forbundet med hvitvasking eller terrorfinansiering⁹⁹. En indikasjon på et mistenkelig forhold kan bero på flere forhold som hver for seg ikke fremstår som mistenkelige, men som på samlet vis indikerer at midlene kan ha tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering¹⁰⁰. Eksempelvis kan det være tale om at kundens transaksjonsmønster er uvanlig sammenlignet med kundens tidligere atferd. Det kan også være tale om at kundens handlemåte avviker fra opplysningene som ble oppgitt av kunden ved kundeetableringstidspunktet¹⁰¹.

Vurderingen av undersøkelsesplikten etter §25 første ledd er således skjønnspreget. Dette innebærer at rapporteringspliktige selv må avgjøre om forholdet utløser plikten til å utføre en nærmere undersøkelse. Forarbeidene legger likevel til grunn at det foreligger en lav terskel for å utløse

---

⁹⁸ Rui (2021) s.299

⁹⁹ Rui (2021) s.300

¹⁰⁰ RFT-2019-8 Punkt 6.1.

¹⁰¹ Lovdata: Lovkommentar: Hvitvaskingsloven §25, note 1

undersøkelsesplikten¹⁰². Det samme kommer frem av veilederen til hvitvaskingsloven¹⁰³ som påpeker at enhver indikasjon kan være tilstrekkelig. Den lave terskelen er imidlertid i samsvar med formålet i §25.

Bestemmelsens annet ledd gjør presiseringer av hvilke forhold som «kan indikere» at det foreligger hvitvasking eller terrorfinansiering. Bestemmelsen sier at: «*Nærmere undersøkelser skal alltid gjennomføres dersom det avdekkes forhold som avviker fra den rapporteringspliktiges kjennskap til kunden, kundeforholdets formål og tilsiktede art, eller en transaksjon*».

Annet ledd slår derfor fast at grundigere undersøkelser alltid «skal» gjennomføres ved tilfeller der rapporteringspliktige finner avvik som er forbundet med *kjennskap til kunden, kundeforholdets formål og tilsiktede art* eller ved transaksjoner som omfattes av bestemmelsens annet ledd bokstav a til e.

En «kunde» vil etter alminnelig språklig forståelse av ordet være personer som kan benytte seg av bankens tjenester. *Kjennskap til kunden* vil i første rekke stamme fra da den rapporteringspliktige gjennomfører risikobaserte kundetiltak ved kundeetableringstidspunktet jf. hvvl. §§ 9 og §10 første ledd bokstav a, samt gjennom den løpende oppfølgingen av det eksisterende kundeforholdet som følger av hvvl. §24. Kjennskap til kunden er en viktig forutsetning for å kunne avdekke mistenkelige forhold. Dette illustrerer viktigheten av at rapporteringspliktige gjennomfører risikobaserte kundetiltak av god kvalitet.

Ved vurderingen om det foreligger avvik fra *kundeforholdets formål* må den rapporteringspliktige kartlegge formålet bak kundeforholdet og hvorfor den enkelte kunden ønsker å opprette det aktuelle kundeforholdet, samt hvorfor kunden vil benytte seg av de aktuelle produktene eller tjenestene banken tilbyr. Eksempelvis kan det være; investering i aksjer eller andre verdipapirtjenester, opprette konto for utbetaling av lønn, eller forsikring for seg selv eller gjenstander¹⁰⁴.

---

¹⁰² NOU 2016:27 s.226

¹⁰³ RFT-2019-8 Punkt 6.0

¹⁰⁴ RFT-2019-8 Punkt 4.2.2

Kundeforholdet anses etablert når kunden kan bruke den rapporteringspliktiges tjenester, for eksempel ved opprettelse av konto eller utstedelse av betaling¹⁰⁵. Finanstilsynet legger også til grunn at begrepet omfatter forhold der transaksjoner blir gjennomført gjennom den rapporteringspliktige, uavhengig om kundeforholdet har blitt etablert eller ikke. Følgelig gjelder det samme for tilfellene der kunden har blitt avvist før et kundeforhold er etablert¹⁰⁶. Rapporteringspliktige virksomheter må dokumentere kundeforholdets formål uavhengig av om kunden spørres eller ikke, jf. hvitvaskingsloven § 30.

Kundeforholdets *tilsiktete art* beror på det spesifikke kundeforholdet, særlig på hvordan kunden skal bruke produktene og tjenestene. Noen av relevante opplysninger som må hentes inn er informasjon om midlens og formuens opprinnelse, opplysninger om juridiske personers forretningsmodell og hvordan kunden tenker å anvende midlene som inngår i kundeforholdet. Annet relevant informasjon som skal gjøres rede for, er opplysninger om hvem kunden skal handle med, forventet transaksjonsmønster, deriblant type transaksjoner, transaksjonshyppighet- og -størrelse¹⁰⁷.

For en nærmere forståelse av begrepet transaksjon innebærer, sees det hen til hvitvaskingsloven §2 bokstav d. Bestemmelsen sier at en *transaksjon* er «*enhver overføring, formidling, ombytting eller plassering av formuesgoder*». Definisjonen er en videreføring av hvitvaskingsloven 2009 og hvitvaskingsloven 2003¹⁰⁸. Forarbeidene legger til grunn at begrepet «*transaksjon*» skal tolkes vidt¹⁰⁹, kjøp og salg av varer, veksling av betalingsmidler og innskudd er vanlige eksempler på «*transaksjoner*».

Videre oppstiller hvvl. §25 annet ledd bokstav a-e en rekke mer spesifikke situasjoner som alltid skal utløse nærmere undersøkelser. Disse situasjonene er nærmere beskrevet i Finanstilsynet rundskriv RFT-2019-8 punkt 6.1¹¹⁰. De nærmere angitte forholdene som skal utløse undersøkelsesplikten etter bestemmelsen er når transaksjonen synes å mangle et legitimt forhold, er

---

¹⁰⁵ FOR-2018-09-1324: §4-1, 1.ledd

¹⁰⁶ RFT-2019-8 Punkt 6.3.3

¹⁰⁷ RFT-2019-8 Punkt 4.2.3

¹⁰⁸ Rettsdata: Lovkommentar: Hvitvaskingsloven §2 d), note 5

¹⁰⁹ Ot.prp.nr.72 (2002-2003) Punkt 4.3.4.2

¹¹⁰ Lovdata: Lovkommentar: Hvitvaskingsloven §25 annet ledd, note 2

usedvanlig stor eller kompleks, er uvanlig ut fra kundens kjente forretningsmessige eller personlige mønster av transaksjoner, når transaksjonen foretas til eller fra person i et land eller område som ikke har tilfredsstillende tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering, eller på en annen måte har uvanlig karakter jf. hvvl. §25 annet ledd bokstav a-e. Det er likevel viktig å bemerke at bestemmelsen ikke er uttømmende, men presiserer hvilke forhold som kan indikere at det foreligger hvitvasking eller terrorfinansiering¹¹¹. Et fellestrekk for alle disse forholdene er at det er tale om svært skjønnsmessige vurderingstemaer som vil avhenge ut ifra den rapporteringspliktiges virksomhet. Det vil under punkt 4.3.2 foretas nærmere beskrivelser av bokstav a-e gjennom praktiske eksempler.

Basert på redegjørelsen ovenfor omfatter undersøkelsesplikten alle mistenkelige forhold den rapporteringspliktige kommer i kontakt med. Bestemmelsen omhandler blant annet fremtidige, pågående og gjennomførte transaksjoner. Ved tilfeller der det ikke kan gjennomføres kundetiltak av en ny kunde eller som ledd i løpende oppfølging, skal det avgjøres om det er grunnlag for nærmere undersøkelser og rapportering. Undersøkelsesplikten avgrenses ikke til å gjelde kunden alene, men også ved mistanke om at en tredjeperson gjennomfører, planlegger å gjennomføre eller har gjennomført en transaksjon som antyder mistenkelig forhold¹¹². Etter alminnelig språklig forståelse vil *en tredjeperson* omfatte alle private eller juridiske personer som ikke er direkte involvert i prosessen.

4.1.3 Elektroniske overvåkningssystemer

Hvitvaskingsloven §38 krever at finansinstitusjoner, herunder banker etablerer elektroniske overvåkningssystemer. Formålet med slike overvåkningssystemer er å identifisere og avdekke forhold som kan ha tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering. Verken det fjerde hvitvaskingsdirektivet, eller FATF-anbefalingene sier noe uttrykkelig om at rapporteringspliktige aktører må etablere slike overvåkningssystemer¹¹³. Bestemmelsen er derfor særnorsk og er en videreføring av tilsvarende forpliktelse i hvitvaskingsloven 2009 §24 og hvitvaskingsloven 2003 §15¹¹⁴.

---

¹¹¹ Rui (2021) s. 305

¹¹² RFT-2019-8: Punkt. 6.1

¹¹³ NOU 2016:27 Punkt 8.5.5

¹¹⁴ Lovdata: Lovkommentar: Hvitvaskingsloven §38, note 1

Det er særlig to hensyn som taler for at rapporteringspliktige etter hvvl. §4 første ledd bokstav a-c må innføre slike systemer jf. hvvl. §38. For det første fremkommer det av forarbeidene til hvitvaskingsloven av 2003, at elektroniske overvåkningssystemer kan bidra til å redusere risikoen for trusler mot rapporteringspliktige gjennom at undersøkelsene anonymiseres. Et slikt system vil likevel forutsette at den som er hvitvaskingsansvarlig i virksomheten vurderer meldingene fra det elektroniske systemet før det eventuelt rapporteres til Økokrim. For det andre er et slikt overvåkningssystem ment som et hjelpemiddel for å effektivisere saksgangen ved å avdekke mistenkelige transaksjoner. Årsaken til at plikten etter hvvl. §38 er avgrenset til finansinstitusjoner, har sitt grunnlag i at slike foretak utfører transaksjoner i elektroniske systemer og har et stort transaksjonsvolum som videre gjør det hensiktsmessig å også kontrollere transaksjonene elektronisk ¹¹⁵. Det er likevel viktig å understreke at finansinstitusjonene fortsatt har en selvstendig plikt til å undersøke mistenkelige transaksjoner, og dette særlig i situasjoner som krever skjønsmessige vurderinger.

Verken lovens ordlyd eller forarbeider stiller noen direkte krav til hvordan de elektroniske overvåkningssystemene skal være utformet ¹¹⁶.

Hvitvaskingsforskriften §7-3 oppstiller likevel noen minimumskrav til finansforetakenes elektroniske overvåkningssystemer. Av bestemmelsens første og annet ledd kommer det frem at den elektroniske overvåkingen skal omfatte alle systemer for transaksjoner til eller fra den rapporteringspliktiges kunder og at reglene i overvåkningssystemet skal være egnet til å avdekke forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking og terrorfinansiering, slik som det har blitt identifisert i den rapporteringspliktiges risikovurdering jf. hvvl. §7 ¹¹⁷.

Finanstilsynet har imidlertid gjennom rundskrivet stilt strenge krav til utformingen av det elektroniske overvåkningssystemet. Det fremkommer av rundskrivet at de rapporteringspliktige må lage regler, filtre, kontroller, risikoparametere eller scenarier ¹¹⁸. Det betyr med andre ord at det elektroniske

---

¹¹⁵ Ot. Prp. nr. 72 (2002-2003) Punkt 7.5.4.

¹¹⁶ Rui (2021) s.389

¹¹⁷ FOR-2018-09-14-1324: §7-3

¹¹⁸ RFT-2019-8 s.78

overvåkningssystemet må programmeres på en slik måte som muliggjør varsling («flagging»), hvis en eller flere hendelser inntreffer ved gjennomføring av transaksjoner. Parameterne som kan brukes ved slik programmering, er i dag hovedsakelig transaksjonens størrelse, volum/antall transaksjoner, geografi (til/fra hvem) og tid. Ved hjelp av disse parameterne er det mulig å utforme regler for når overvåkningssystemet skal flagge en transaksjon ¹¹⁹. Videre legger Finanstilsynet til grunn at regelsettene skal utformes med en risikobasert tilnærming, slik at reglene gjenspeiler foretakets risikovurdering ¹²⁰.

Ifølge Finanstilsynets risiko- og sårbarhetsanalyse (2022) er det mange rapporteringspliktige som finner det utfordrende å lage systemer med presisjon knyttet til flagging av mistenkelige transaksjoner. Finanstilsynet har gjennom tilsyn avdekket at det i mange tilfeller er et stort antall av flagginger som er falske positive. Med betegnelsen «falske positive» refereres det til situasjoner der hvor de elektroniske systemene flagger atferd som må undersøkes nærmere, og som viser seg å være helt normal aktivitet fra kunden. Eksempelvis ble det gjennom merknader i vedtaksbrevet til DNB Bank ASA av 12.08.2019 påpekt av Finanstilsynet at banken har for få scenarioer, og at manglende treffsikkerhet i scenarioene bidrar til manglende etterlevelse av loven ¹²¹. Finanstilsynet legger imidlertid til grunn at dette er en svakhet som de rapporteringspliktige er klar over og retter stor oppmerksomhet på at systemene videreutvikles og forbedres ¹²².

Finanstilsynet vurderer følgelig det elektroniske overvåkningssystemet som kritisk, og hendelser som fører til avbrudd eller feil anses som alvorlige. Slike hendelser skal i henhold til forskrift om bruk av kommunikasjons- og informasjonssystemer (IKT-forskriften)¹²³ rapporteres til Finanstilsynet ¹²⁴. Det var et slikt avbrudd som var grunnlaget for at Santander Consumer Bank ASA ble ilagt et

---

¹¹⁹ Rui (2021) s.389.

¹²⁰ RFT-2019-8 s.79

¹²¹ (Finanstilsynet, 2019) s.3-4:

<https://www.finanstilsynet.no/contentassets/7a1542a6735f44ec9051c85864e382ec/merknader---endelig-rapport-dnb-bank-asa-pdf>

Rui (2021) s. 390

¹²² (Finanstilsynet, 2022) s.29:

<https://www.finanstilsynet.no/contentassets/d6c5910b41044d1b89f7a50a7b7315db/ros-2022.pdf>

¹²³ FOR-2022-02-18-315

¹²⁴ RFT-2019-8 Punkt 10.3.3.

overtredelsesgebyr på ni millioner kroner ¹²⁵. Statistikk viser følgelig at rapportering av slike hendelser til Finanstilsynet øker sakte, men sikkert fra år til år ¹²⁶.

Selv om finansforetakene stadig videreutvikler og forbedrer sine elektroniske systemer, er kreativiteten blant de kriminelle ved tilsløring av midlenes opprinnelse stor. For at utviklingen av systemene skal virke optimalt og redusere avvik, er det en forutsetning at ansatte som utvikler disse systemene klarer å identifisere nye hvitvaskingsmønstre. Dette kan imidlertid være en utfordring for de rapporteringspliktige virksomhetene, ettersom hvitvaskingsmetoder- og prosesser stadig er i utvikling.

4.2 Kort om innholdet i avsløringsforbudet §28

Etter hvitvaskingsloven §28 følger det et strengt avsløringsforbud overfor kunden. Bestemmelsen er en videreføring av hvitvaskingsloven 2009 §21 og gjennomfører EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv artikkel 39 ¹²⁷. Bestemmelsen innebærer at dersom den rapporteringspliktige befinner seg i en situasjon som fordrer nærmere undersøkelser etter §25, må eventuelle spørsmål til kunden stilles på en måte som ikke gjør at kunden blir kjent med at det foretas undersøkelser av mistenkelige forhold.

Avsløringsforbudet har flere formål. Det første formålet med bestemmelsen er å forhindre at uvedkommende, herunder kunden skal få kjennskap til informasjon som kan forhindre en mulig straffeforfølgelse. Dersom kunden får kjennskap til slik informasjon vil det også virke negativt for Økokrims videre etterforskning, da vedkommende kunde vil få muligheten til å tilpasse sin atferd og mulige bevis kan bli ødelagt ¹²⁸. Videre skal bestemmelsen ivareta den mistenktes personvern der det er snakk om fysiske personer. I tillegg skal forbudet bidra til at den som igangsetter undersøkelser eller rapporterer om mistenkelige forhold ikke skal bli utsatt for represalier, jf. hvvl. §37¹²⁹.

---

¹²⁵ Rui (2021) s.391, og (Finanstilsynet, 2019):
<https://www.finanstilsynet.no/contentassets/6ce0dd4e8e614aeeb1153fdb267636f4/vedtak-om-ileggelse-av-overtredelsesgebyr-santander-consumer-bank-as.pdf>

¹²⁶ (Finanstilsynet, 2022) s. 42

¹²⁷ Rui (2021) s. 344

¹²⁸ Rui (2021) s. 345

¹²⁹ RFT-2019-8 Punkt 6.3.2

Brudd på avsløringsforbudet er etter hvvl. §51 straffbart. Dersom den rapporteringspliktige avslører undersøkelser eller rapportering for kunden kan det i praksis innebære at man bistår kunden med hvitvaskingsoperasjonen. Dette er et hensyn som taler for hvorfor avsløringsforbudet er strengt sanksjonert og er i samsvar med lovens formål.

Hvem som er underlagt avsløringsforbudet følger av bestemmelsens første ledd. De rapporteringspliktige, herunder styremedlemmer, ledere, ansatte og andre som utfører oppdrag på vegne av rapporteringspliktige er underlagt avsløringsforbudet, og skal derfor ikke gjøre kunden eller tredjepersoner kjent med undersøkelser, oversendelse av opplysninger til Økokrim eller etterforskning jf. hvvl. §28 første ledd.

Slik det ble nevnt ovenfor, vil en «kunde» omfatte samtlige som benytter seg av bankens tjenester. Det inkluderer også kunder som avvises uten at det har blitt etablert et kundeforhold. «Tredjepersoner» derimot omfatter i utgangspunktet alle andre personer enn kunden, herunder ansatte hos den rapporteringspliktige som ikke har behov for slik informasjon ¹³⁰.

I bestemmelsens annet til syvende ledd er det gitt en rekke unntak fra avsløringsforbudet som gjelder mellom forskjellige rapporteringspliktige og internt i konsern. Disse unntakene vil imidlertid ikke bli behandlet noe nærmere her, da det faller utenfor oppgavens problemstilling.

Videre er det verdt å nevne at avsløringsforbudet ikke er tidsbegrenset. Det innebærer at forbudet etter bestemmelsen også gjelder etter at det aktuelle kundeforholdet er avsluttet og også etter at aktuelle ansatte som kjenner til undersøkelser, rapportering eller etterforskning har sluttet ¹³¹.

Avsløringsforbudet skal imidlertid ikke oppfattes som en begrensning for de rapporteringspliktige i forbindelse med å stille kunden spørsmål knyttet til kundetiltak og løpende oppfølging. Den uklare grensen mellom løpende

---

¹³⁰ RTF-2019-8 s.63

¹³¹ RFT-2019-8 Punkt 6.3.1

oppfølging etter hvvl. §24 og undersøkelser etter §25 kan være vanskelig for de rapporteringspliktige å skille.

Gjennom den løpende oppfølgingen skal de rapporteringspliktige overvåke om transaksjoner som gjennomføres tilsvarer normal atferd hos den aktuelle kunden. På den andre siden vil en transaksjon som ikke er i samsvar med kundens normale transaksjonsmønster utløse undersøkelsesplikt etter §25 annet ledd. I slike tilfeller vil det ofte være nødvendig å stille kunden spørsmål angående transaksjonen ¹³². I Finanstilsynets veileder til hvitvaskingsloven legges det til grunn at de rapporteringspliktige må utvise varsomhet når kunden kontaktes ved mistanke om hvitvasking. Spørsmålene må derfor stilles slik at kunden oppfatter disse som ledd i ordinære kundetiltak eller løpende oppfølging ¹³³. Dette kan i praksis medføre en utfordring for de rapporteringspliktige. Formålet med undersøkelsene som sagt å forebygge og avdekke hvitvasking, samt å begrense at den rapporteringspliktiges virksomhet blir brukt eller forsøkes å bli brukt til hvitvasking. Når den rapporteringspliktige under slike omstendigheter må formulere seg på en måte som ikke avslører for kunden at man mener at det er forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking, kan det vanskeliggjøre den rapporteringspliktiges innhenting av relevant etterretningsinformasjon og således bidra til en ineffektiv gjennomføring av undersøkelsene som strider med formålet etter §25. På den andre siden vil manglende etterlevelse av avsløringsforbudet bidra til at opplysningene Økokrim mottar fra de rapporteringspliktige, vil kunne svekkes. Dette vil følgelig medføre merarbeid for Økokrim.

I praksis kan avsløringsforbudet i utgangspunktet begrense hvilke avklaringer som kan foretas av de rapporteringspliktige som ledd i undersøkelser etter §25. I en tidligere avgjørelse fra Lagmannsretten har dette imidlertid blitt nærmere presisert. I LB-2016-2015 uttales det: «så lenge kontakt med kunde eller tredjemann (...) skjer forsiktig og nøytralt kan ikke Lagmannsretten se at det vil være forbudt etter de nevnte reglene» ¹³⁴. Finanstilsynet på den andre siden har

---

¹³² Rui (2021) s.344

¹³³ RFT-2019-8 Punkt 6.1

¹³⁴ Rui (2021) s.344

nærmest foreslått for de rapporteringspliktige å lyve for kunder om hva formålet med undersøkelsene er. Dette er også noe som ofte blir brukt i praksis ¹³⁵.

Avslutningsvis bør det også nevnes at det i tilfeller der hvor den rapporteringspliktige har rapportert til Økokrim etter hvvl. §26, skal ikke andre enn de som har et tjenstlig behov for informasjonen hos den rapporteringspliktige, gjøres kjent med det. Dette er fordi informasjon fra undersøkelser kan ha betydning for den videre håndteringen av kundeforholdet, og derfor er det viktig at slik informasjonen ikke distribueres til uvedkommende ¹³⁶. Følgelig gjelder også avsløringsforbudet både der den rapporteringspliktige oversender opplysninger til Økokrim etter eget initiativ jf. hvvl. §26 første ledd, og der hvor opplysninger oversendes til Økokrim etter forespørsel ¹³⁷.

4.3 Introduksjon av rapporteringsplikten etter §26

Rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven utgjør den fjerde hovedforpliktelsen og omtales som lovens *kjerneforpliktelse*. Gjennom hvitvaskingslovens øvrige forpliktelser skal det legges til rette for at de rapporteringspliktige sender riktigst mulig rapporter til myndighetene ved mistanke om hvitvaskings og terrorfinansiering ¹³⁸. Dersom den rapporteringspliktige gjennom nærmere undersøkelser ikke avkrefter at det foreligger «forhold» som indikerer at midler har tilknytning til hvitvasking, utløses rapporteringsplikten ¹³⁹. De rapporteringspliktige må således oversende opplysninger til Økokrim om forholdene som har medført mistanke ¹⁴⁰.

Rapporteringsplikten fremgår av hvitvaskingsloven §26 første ledd første pkt. og lyder som følgende: «*Dersom det etter nærmere undersøkelser er **forhold** som **gir grunnlag for mistanke** om hvitvasking eller terrorfinansiering, skal rapporteringspliktige oversende opplysninger til økokrim om forholdene.*».

---

¹³⁵ Rui (2021) s.304

¹³⁶ RFT-2019-8 Punkt 6.3.3.

¹³⁷ Rui (2021) s.344

¹³⁸ Rui (2021) s.306

¹³⁹ NOU 2016:27 s.109

¹⁴⁰ Prop. 40L (2017-2018) s.99

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av §18 i hvitvaskingsloven av 2009¹⁴¹, men inneholder også noen rent språklige endringer i tillegg til en utvidelse¹⁴². Rapporteringsplikten er knyttet til «forhold som gir grunnlag for mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering». Sammenlignet med det tidligere regelverket utvider den nye loven rapporteringsplikten fra å gjelde gjennomføringer av «transaksjoner» til å omfatte alle mistenkelige forhold¹⁴³.

Rapporteringsplikten etter hvvl. §26 er et utslag av artikkel 33 i EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv og FATF-anbefaling 20 som inneholder hovedregelen om rapporteringsplikt¹⁴⁴.

4.3.1 Formål med bestemmelsen

Lovens hovedformål er å forebygge og avdekke hvitvasking og finansiering av terror, gjennom at de rapporteringspliktige skal sørge for at myndighetene får relevant etterretningsinformasjon¹⁴⁵. I henhold til Finanstilsynet er formålet med rapporteringsplikten isolert sett å gjøre det enklere å avdekke profittmotivert kriminalitet og hindre at finansforetak og andre rapporteringspliktige misbrukes i tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering¹⁴⁶.

4.3.2 Vilkår for når rapporteringsplikten skal inntre

Hvitvaskingsloven §26 første ledd første pkt. oppstiller to hovedvilkår for at rapporteringsplikten skal inntre, det må det foreligge «forhold» som gir «grunnlag for mistanke». Under den videre fremstillingen vil det derfor behandles hva som ligger i de ulike begrepene.

1. Mistankekravet i rapporteringsplikten

En naturlig språklig forståelse av ordlyden «grunnlag for mistanke» gir uttrykk for at en skjønnsbasert vurdering må legges til grunn av de rapporteringspliktige. På et generelt grunnlag gir mistankekravet pekepinn på at det må foretas en sannsynlighetsvurdering av den gitte situasjonen. Bestemmelsens ordlyd gir imidlertid ingen nærmere veiledning av hva som ligger i mistankekravet for at

---

¹⁴¹ Lovdata: Hvitvaskingsloven §26, note 1

¹⁴² Prop. 40L (2017-2018) s.8

¹⁴³ Rui (2021) s.306

¹⁴⁴ Prop. 40L (2017-2018) s.100

¹⁴⁵ Rui (2021) s.306

¹⁴⁶ RFT-2019-8 s.62

rapporteringsplikten skal inntre. For en nærmere forståelse av mistankekravet må det derfor ses hen til lovens forarbeider.

Slik det har blitt redegjort for tidligere, bygger det norske systemet på at de rapporteringspliktige skal foreta visse undersøkelser før det eventuelt rapporteres til Økokrim. Dersom utførte undersøkelser ikke avkrefter mistanken, vil det være nærliggende å tilsi at mistanken er noe sterkere sammenlignet med da den rapporteringspliktige innledet undersøkelser¹⁴⁷. Ifølge forarbeidene er mistankekravet det som er avgjørende for hvorvidt rapporteringsplikten skal utløses¹⁴⁸.

Terskelen for mistankekravet er i henhold til forarbeidene lav og det kreves heller ingen sannsynlighetsovervekt. På den andre siden kreves det likevel visse objektive konstaterbare holdepunkter for at det skal foreligge «mistanke» etter bestemmelsens ordlyd. Det betyr derfor at verken en generell risiko, vage holdepunkter eller en magefølelse er tilstrekkelig for at «mistanke» skal foreligge¹⁴⁹. En slik tolkning av mistankekravet støtter imidlertid lovens formål.

Rapportering basert på «magefølelse» vil medføre unødvendig og ineffektiv ressursbruk hos de rapporteringspliktige, og strider blant annet med formålet om effektiv bekjempelse av hvitvasking og lovens risikoprinsipp. Videre vil rapporteringer som baserer seg på løse antagelser uten konkrete holdepunkter, medføre en overrapportering til Økokrim, noe som er uheldig for Økokrims videre bruk av rapportene i etterretnings- og analysearbeid¹⁵⁰.

Det som blir gjenstand for videre vurdering er hva som ligger i «objektive konstaterbare holdepunkter». Forarbeidene legger til grunn at i praksis vil ofte avvik fra normal kundeatferd, som etter undersøkelser ikke kan forklares på en god måte, medføre at det oppstår mistanke¹⁵¹. Det kreves med andre ord ikke at den rapporteringspliktige er sikker på at det har skjedd hvitvasking. Utover dette, fremgår det likevel ingen nærmere diskusjon i forarbeidene om når rapporteringsplikten faktisk inntre. At terskelen er lav og at det kreves visse

---

¹⁴⁷ Prop. 40L (2017-2018) s.101

¹⁴⁸ Prop. 40L (2017-2018) s.102

¹⁴⁹ Prop. 40L (2017-2018) s.102

¹⁵⁰ Rui (2021) s.307

¹⁵¹ Prop. 40L (2017-2018) s.102

objektive konstaterbare holdepunkter, er for vagt og kan derfor skape rom for forvirring hos de rapporteringspliktige om når et forhold faktisk skal rapporteres.

Siden rapporteringsplikten svarer til artikkel 33. i det fjerde hvitvaskingsdirektivet, er det hensiktsmessig å se på utformingen av rapporteringsplikten i direktivet for en videre veiledning av når rapporteringsplikten faktisk inntreer etter norsk rett.

Etter direktivets artikkel 33 (1) bokstav a) inntreer rapporteringsplikten, dersom den rapporteringspliktige «*knows, suspect, or has reasonable grounds to suspect that funds, (...) are the proceeds of criminal activity or are related to terrorist financing*». Rapporteringsplikten etter direktivet er ikke knyttet til mistanke om «money laundering», men «proceeds of criminal activity». Det vil si at rapporteringsplikten utløses når det er mistanke om at midler er utbytte av en straffbar handling ¹⁵².

Bestemmelsen tilsvarer i det vesentlige FATF sin anbefaling 20 om rapportering av mistenkelige transaksjoner. Direktivet gir imidlertid ingen videre veiledning i hva som ligger i mistankekravet. Etter FATF sin «interpretive note» til anbefaling 20 sies det likevel noe mer om hva som utløser rapporteringsplikten. Her presiseres begrepet «criminal activity» som både fremkommer av artikkel 33 (1) a og FATF anbefaling 20. «Criminal activity» skal omfatte alle handlinger som kan anses som primærlovbrudd for hvitvasking ¹⁵³. Dette innebærer imidlertid ikke en plikt til å rapportere mistanken så fort den oppstår. I praksis vil trolig en rapporteringspliktig alltid foreta en viss form for undersøkelser for å avkrefte eller bekrefte mistanken, selv om undersøkelsesplikten eksplisitt ikke fremkommer av hverken direktivet eller FATF sin anbefaling ¹⁵⁴.

Følgelig tilsier en direkte oversettelse av mistankekravet etter direktivet at rapporteringsplikten inntreer når den rapporteringspliktige «vet, mistenker eller har rimelig grunn til å anta» at midler har tilknytning til utbytte av en straffbar handling ¹⁵⁵. Det fjerde hvitvaskingsdirektivet er et minimumsdirektiv. EØS-

---

¹⁵² NOU 2016:27 s.110

¹⁵³ NOU 2016:27 s.111

¹⁵⁴ NOU 2016:27 s.112

¹⁵⁵ NOU 2016:27 s.114

statene, herunder Norge kan derfor vedta strengere regler for å forbygge og avdekke hvitvasking¹⁵⁶. Spørsmålet som blir grunnlag for vurdering, er hvorvidt mistankekravet etter hvitvaskingsloven har en lavere terskel enn det som følger av direktivet. Basert på direktivets ordlyd vil det være nærliggende å tilsi at terskelen for rapporteringsplikten etter norsk rett er noe lavere enn direktivet. På bakgrunn av at verken lovteksten eller andre rettskilder gir en nærmere forklaring på hvor sterk mistanke som kreves for at rapporteringsplikten skal inntre, vil det følgelig legges til grunn en vurdering basert på alminnelig språklig forståelse. Begrepet «rimelig grunn» forutsetter at det må foreligge en viss form for informasjon eller opplysninger som trekker i retning av at midler har tilknytning til hvitvasking, sammenlignet med der det er «grunnlag for mistanke». Begrepet «grunnlag for mistanke» derimot tilsier at det er tilstrekkelig at man har en viss antagelse om at det er midler som stammer fra et straffbart utbytte. Ved mangel på en nærmere anvisning gjennom andre rettskilder kan det følgelig være hensiktsmessig å sammenligne andre lovbestemmelser ved forståelsen av mistankekravet.

Straffeprosessloven regulerer hvordan en straffesak skal behandles. Etter lovens §224 første ledd fremkommer det at påtalemyndighetene kan starte etterforskning når det er «rimelig grunn» til å undersøke om det foreligger et straffbart forhold. Siden rapportering etter hvitvaskingsloven skjer med et etterretningsformål, og påtalemyndighetens praksis etter §224 første ledd er straffeprosessuell etterforskning, trekker det i retning av at vurderingen av terskelen for mistankekravet etter hvitvaskingsloven må være noe lavere enn i straffeprosessloven¹⁵⁷.

Basert på de få holdepunktene til hva som er det nærmere innholdet i mistankekravet, bør det ved avgjørelsen av hva som omfattes av mistankekravet etter norsk rett legges til grunn en lavere terskel enn det som fremkommer av direktivet.

Mistankekravet etter hvitvaskingsloven §26 er basert på to hovedelementer. Først og fremst er det kravet til sannsynlighet. Deretter er det kravet til objektivitet. Begrepet «grunnlag for mistanke» antyder at det ikke kreves sannsynligovervekt

---

¹⁵⁶ Prop. 40L (2017-2018) s.9

¹⁵⁷ Rui (2021) s.307

ved vurderingen, noe som også kommer frem i forarbeidene. For øvrig stiller kravet til objektivitet at mistanken faktisk må være forankret i faktiske omstendigheter, ettersom generell risiko, vage holdepunkter og magefølelse ikke er tilstrekkelig. Med mangel på nærmere diskusjon av mistankekravet gjennom både forarbeider, juridisk teori og praksis pålegges de rapporteringspliktige et stort skjønn knyttet til vurderingen av hva som «gir grunnlag for mistanke». Det avgjørende er likevel at det skal legges til grunn en lav terskel og at enhver mistanke vil i utgangspunkt kunne oppfylle kriteriet.

II. «Forhold» som danner grunnlag for mistanke

Rapporteringsplikten knytter an til «forhold» som gir grunnlag for mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering. Selv om terskelen for rapporteringsplikten er noe høyere enn terskelen for undersøkelsesplikten, er vurderingstema det samme¹⁵⁸. Systemorienterte vurderinger taler også for at begrepet «forhold» må tolkes i samsvar med formuleringen etter hvvl. §25¹⁵⁹.

Som nevnt under punkt 4.1.2 skal den rapporteringspliktige alltid gjennomføre nærmere undersøkelser dersom det avdekkes «forhold» som avviker fra den rapporteringspliktiges kjennskap til kunden, kundeforholdets formål og tilsiktede art, eller en transaksjon jf. hvvl. §25 annet ledd. Siden angivelsene av rammene for rapporteringsplikten er likelydende med rammene for undersøkelsesplikten, er det hensiktsmessig å se på noen praktiske eksempler som illustrerer typetilfellene beskrevet i hvvl. §25 annet ledd bokstav a-e, som kan utgjøre «forhold» som danner grunnlag for mistanke etter hvvl. §26.

Hvvl. §25 annet ledd bokstav a og b sier at undersøkelsesplikten alltid skal inntre ved transaksjoner som synes å mangle et legitimt formål eller er usedvanlig stor eller kompleks. Disse to bestemmelsene er et utslag av direktivets artikkel 18 nr. 2. Forarbeidene legger til grunn at det i slike tilfeller alltid må foretas nærmere undersøkelser av transaksjonens bakgrunn og formål for å avklare om midlene har tilknytning til utbytte fra en straffbar handling¹⁶⁰. Eksempelvis kan en transaksjon synes å mangle et legitimt formål når det er tale om et oppdrag hvor en pengesum går frem og tilbake fra ulike konti eller at en større pengesum splittes i flere

---

¹⁵⁸ NOU 2016:27 s.115

¹⁵⁹ Rui (2021) s.307

¹⁶⁰ NOU 2016:27 s.108

mindre summer som samles sammen igjen på en ny konto. Hvorvidt en transaksjon er usedvanlig stor eller kompleks beror i utgangspunktet på en vurdering av hva slags transaksjoner kunden vanligvis foretar, og hvor store disse normalt er.

Ved vurderingen om en transaksjon er uvanlig ut fra kundens kjente forretningsmessige eller personlige mønster av transaksjoner etter bestemmelsens bokstav c, bygger også imidlertid på kundens transaksjonsmønster. Typetilfeller her kan være at kunden begynner å overføre midler av en viss størrelse eller med en viss hyppighet til utlandet, når kunden i utgangspunktet ikke har utført slike transaksjoner tidligere.

Følgelig vil en vurdering av om en transaksjon foretas til eller fra person i et land eller område som ikke har tilfredsstillende tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering etter bokstav d, kreve en mindre skjønnsbasert vurdering. Hvitvaskingsforskriften §4-9 bokstav c og §4-10 inneholder retningslinjer de rapporteringspliktige skal forholde seg til i forbindelse med håndtering av slike tilfeller.

Samme betraktninger om avvik fra normal kundeatferd må legges til grunn ved vurderingen om transaksjonen på en annen måte har en uvanlig karakter etter bestemmelsens bokstav e.

4.3.3 Nærmere om innholdet i MT-rapportene

Hvitvaskingsloven §26 slår fast at de rapporteringspliktige skal sende «opplysninger» om «forholdene» som gir grunnlag for mistanke. Hva som er det nærmere innholdet i MT-rapportene fremkommer av lovens forarbeider. MT-rapportene som sendes til Økokrim, skal inneholde opplysninger «om de forhold som har medført mistanke». Listen er lang og omfatter både opplysninger om bakgrunnen for mistanken, herunder hvilke undersøkelser som er gjort, opplysninger om kunden, eventuelle tredjepersoner, eventuelle kontoopplysninger og opplysninger om bevegelser på konto, opplysninger om transaksjonens størrelse og art, opplysninger om hvorvidt transaksjonen er gjennomført, hvor midlene skal overføres og om midlenes opprinnelse. Forarbeidene legger følgende

til grunn at det bør som et supplement til opplysningene legges ved relevante dokumenter som kontoutskrifter ¹⁶¹.

Den som er ansvarlig for oversendelse av MT-rapportene til Økokrim, er den personen som er utpekt som ansvarlig etter hvvl. §8 femte ledd ¹⁶². Følgelig skal oversendelsen av opplysningene skje elektronisk via Altinn ¹⁶³. I skjemaet er det lagt opp til utfyllingsfelter for all informasjon de rapporteringspliktige skal oversende til Økokrim ¹⁶⁴.

Siden MT-rapportene har til formål å gjøre det enklere for Økokrim å avdekke hvitvasking og annen profittmotiverende kriminalitet, samt å motvirke at de rapporteringspliktige misbrukes i hvitvaskingssammenheng, er det en forutsetning at rapportene inneholder nødvendig informasjon. Økokrim har utarbeidet en veiledning om krav til god rapportering. I veiledningen kommer det frem at en del av MT-rapportene Økokrim mottar, ikke inneholder en redegjørelse for hva den rapporteringspliktige mener er mistenkelig ¹⁶⁵. Det blir derfor i en del tilfeller vanskelig for Økokrim å se hva den rapporteringspliktige har funnet mistenkelig, noe som er uheldig og ineffektivt for Økokrims videre bruk av rapportene.

Hovedregelen er at mistenkelige transaksjoner ikke skal gjennomføres før Økokrim er underrettet jf. hvvl. §27 første ledd. Økokrim kan i særlige tilfeller bestemme at transaksjonen ikke skal gjennomføres. Hvilke momenter Økokrim legger til grunn ved vurderingen, er ikke offentlig kjent, men bestemmelsen brukes lite i praksis. Hvvl. §27 annet ledd åpner opp for at mistenkelige transaksjoner kan gjennomføres før Økokrim er underrettet. Unntaket i annet ledd benyttes i stor grad i praksis ¹⁶⁶.

4.4 Oppsummering

Når undersøkelses- og rapporteringsplikten for bankene inntreffer ved mistanke om hvitvasking har vært hovedtema under dette kapittelet. For å konkretisere hvordan undersøkelses- og rapporteringsplikten skal praktiseres, har det vært nødvendig å

---

¹⁶¹ NOU 2016:27 s.115

¹⁶² FOR-2018-09-14-1324: §5-1(1)

¹⁶³ FOR-2018-09-14-1324: §5-1(2)

¹⁶⁴ NOU 2016:27 s.115

¹⁶⁵ (Lunde, Økokrim, 2021): <https://www.okokrim.no/krav-til-god-rapportering.475348.no.html>

¹⁶⁶ Lovdata: Lovkommentar til Hvitvaskingsloven §27 note 2

se hen til andre relevante bestemmelser, herunder reglene om avsløringsforbudet etter §28 og kravet om elektroniske overvåkningssystemer for finansinstitusjonene etter §38. Etter §25 skal nærmere undersøkelser foretas når den rapporteringspliktige avdekker forhold som “kan indikere” at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering. Når en slik mistanke ikke avkrefte, skal den rapporteringspliktige etter §26 rapportere forholdet videre til Økokrim. Det er ingen tvil om at undersøkelses- og rapporteringsplikten bør være av høy prioritet hos de rapporteringspliktige. Lovens hovedforpliktelse er å bistå myndighetene med etterretningsinformasjon slik at de er i bedre stand til å motvirke hvitvasking. Det er ingen tvil om bankene er underlagt omfattende plikter til å undersøke forhold som kan ha tilknytning til hvitvasking. Dette taler imidlertid for at praktisering av regelverket kan forårsake en del utfordringer for bankene. Grunnet den lave terskelen i undersøkelsesplikten er det ikke mye som skal til å foreta nærmere undersøkelser av bankenes kunder. Avsløringsforbudet sier imidlertid at de rapporteringspliktige må utvise stor varsomhet ved innhenting av nødvendige opplysninger. En tydelig utfordring som kan oppstå for bankene er vurderingen av hvordan opplysninger skal innhentes på en forsvarlig måte uten at det strider med hensynet til personvern.

Videre ble det sett på hvordan elektroniske overvåkningssystemer har en sentral rolle i antihvitvaskings arbeidet hos finansinstitusjonene. Det er likevel flere rapporteringspliktige som finner det utfordrende med presisjon i utformingen av elektroniske overvåkningssystemer. For at transaksjonsovervåkingen skal virke etter sitt formål, er det nødvendig at de rapporteringspliktige er i takt med den teknologiske utviklingen.

5.0 Tilsyn, forvaltningstiltak, sanksjoner

Hvitvaskingsloven inneholder en rekke ulike bestemmelser som gir tilsynsmyndighetene både rett og lov til å sanksjonere de rapporteringspliktige virksomhetene ved manglende etterlevelse av regelverket. Eksempelvis kan tilsynsmyndighetene gi rapporteringspliktige pålegg om at forhold som strider med hvitvaskingsregelverket skal opphøre jf. hvvl. §47. Tilsynsmyndighetene kan følgelig også ilegge de rapporteringspliktige overtredelsesgebyrer etter hvvl. §49 ved mislighold av lovens forpliktelser. I siste innsats kan de rapporteringspliktige

ilegges bøter og fengsel med inntil ett år ved skjerpene omstendigheter jf. hvvl. §51. Under den videre fremstillingen vil det gjøres rede for de ulike sanksjonstypene, og herunder straffelovens bestemmelser om hvitvasking.

5.1 Tilsynsmyndighet og taushetsplikt

I henhold til hvvl. §43 første ledd skal tilsynsmyndighetene føre tilsyn med at de rapporteringspliktige overholder bestemmelser gitt i eller i medhold av loven. Det fremkommer av bestemmelsens annet ledd at det er Finanstilsynet som er tilsynsmyndigheten som skal påse at bankene etterlever hvitvaskingsregelverket.¹⁶⁷

Finanstilsynsloven regulerer reglene for hvordan tilsynet skal gjennomføres¹⁶⁸. Etter lovens §3 legges det til grunn at finanstilsynet skal påse at de foretakene de har tilsyn med, virker på en betryggende måte i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov samt med den hensikt som ligger til grunn for foretakenes opprettelse, dens formål og vedtekter. Tilsynet skal også påse at forbrukerens interesser og rettigheter blir ivaretatt av den enkelte virksomhet, herunder banker¹⁶⁹. Tilsynsmyndighetenes rolle er derfor basert på en avvenning mellom hensynet til at foretakene oppfyller sine forpliktelser og hensynet til forbrukerbeskyttelse.

Finanstilsynet er imidlertid underlagt taushetsplikt om varsling og sanksjoner som reguleres etter hvvl. §45. Bestemmelsens første ledd gir regler om når Finanstilsynet er underlagt taushetsplikt om ilagte forvaltningstiltak og sanksjoner for bankers overtredelse av hvitvaskingsloven. Formålet med bestemmelsen er å regulere myndighetenes adgang til å publisere informasjon om ilagte sanksjoner som følge av brudd på hvitvaskingsregelverket. Det er imidlertid viktig å legge til grunn at all publisering av ilagte sanksjoner skal foreligge innenfor rammer for vern av personopplysninger. Kjernen er at det må foretas en konkret vurdering av hvert enkelt tilfelle om publisering av personopplysninger er forholdsmessig. Følgelig må det vurderes på hvilket tidspunkt i en prosess personopplysninger knyttet til tiltak og sanksjonering skal kunne publiseres¹⁷⁰.

---

¹⁶⁷ Hvitvaskingsloven §4 bokstav a

¹⁶⁸ Hvitvaskingsloven §43 tredje ledd.

¹⁶⁹ Finanstilsynslov §3 Annet avsnitt

¹⁷⁰ Rui (2021) s.413

Utgangspunktet ellers er at Finanstilsynet ikke er underlagt taushetsplikt om ilagte forvaltningstiltak og sanksjoner for overtredelser av hvitvaskingsloven.

Tilsynsmyndigheten har i medhold av direktivet plikt til å publisere opplysninger om ilagte forvaltningstiltak og sanksjoner¹⁷¹, så lenge offentliggjøring av slike opplysninger ikke skaper «alvorlig uro» i finansmarkedene eller påfører de berørte parter en «uforholdsmessig skade».

Hvvl. §45 annet ledd derimot regulerer regler om taushetsplikt om identiteten til personer som har tipset tilsynsmyndigheten om overtredelser av hvitvaskingsloven. Formålet med denne bestemmelsen er å gi varsleren som har informert tilsynsmyndigheten anonymitet¹⁷². Taushetsplikten gjelder også andre opplysninger som kan gjøre varslersens identitet kjent, med mindre opplysningene er nødvendig som ledd i ytterligere undersøkelser av overtredelsen eller etterfølgende rettsforfølging av saken ¹⁷³.

5.2 Tvangsmulkt §47 - pålegg om opphør av ulovlige forhold

Hvitvaskingsloven §47 gir tilsynsmyndigheten hjemmel til å pålegge de rapporteringspliktige virksomhetene å bringe forhold som er i strid med loven eller forskrift til opphør. Det kan gis en frist for oppfyllelse av pålegget¹⁷⁴. Det følger videre av annet ledd at dersom fristen ikke blir overholdt så kan det ilegges tvangsmulkt. Justis- og beredskapsdepartementet kan i forskrift gi nærmere regler om fastsettelsen av tvangsmulkt, og herunder mulktens størrelse ¹⁷⁵

Normalt vil pålegg om opphør av ulovlige forhold etter første ledd, knytte seg til lovbrudd i vid forstand, herunder overtredelse av lov eller forskrift med hjemmel i lov. Pålegg, slik begrepet er brukt i denne bestemmelsen, forutsetter at det foreligger en ulovlighet. Dette er et tiltak Finanstilsynet jevnlig bruker i praksis. I 2022 utførte Finanstilsynet et dokumentbasert antihvitvaskingstilsyn hos en rekke rapporteringspliktige ¹⁷⁶. Under tilsynet ble det avdekket flere klanderverdige

---

¹⁷¹ Prop. 40L (2017-2018) Punkt. 10.7.9

¹⁷² Rui (2021) s.413

¹⁷³ Prop. 40L (2017-2018) Punkt. 10.7.9

¹⁷⁴ Hvitvaskingsloven §47 første ledd, 1.pkt.

¹⁷⁵ Hvitvaskingsloven §47 annet ledd

¹⁷⁶ (Finanstilsynet, 2022):

<https://www.finanstilsynet.no/contentassets/d8d1fd479f5c4523b254ef993ddefebe/rapport-etter-dokumentbasert-anti-hvitvaskingstilsyn.pdf>

forhold i forbindelse med bankenes etterlevelse av hvitvaskingsregelverket, herunder den løpende oppfølgingen. Dette medførte at Finanstilsynet ga en rekke banker pålegg om komplettering av kundetiltak, med varsel om tvangsmulkt dersom pålegget ikke ble møtt innen den fastsatte fristen¹⁷⁷. Formålet med det gjennomførte tilsynet var å få bankene til å rette opp i forhold forbundet med risikobasert kundekontroll og løpende oppfølging, som ikke ble etterlevd i forhold til hvitvaskingslovens krav.

Hvorvidt kommunikasjon fra tilsynsmyndighetene er et pålegg, eller en generell anmodning om å følge lovens forpliktelser, er avgjørende for om tvangsmulkt etter hvvl. §47 annet ledd kan ilegges. Departementet¹⁷⁸ definerer «tvangsmulkt» som plikten til å betale penger til det offentlige for å sikre etterlevelse av plikter fastsatt i loven og forskriften. Tvangsmulktens formål er at den rapporteringspliktige som er ansvarlig for brudd på hvitvaskingsloven, skal få en økonomisk motivasjon til å etterleve regelverket¹⁷⁹. Rapporteringspliktige må som sagt ha mottatt et pålegg på forhånd med en fastsatt frist for at vilkåret om tvangsmulkt skal komme til anvendelse etter hvitvaskingsloven. Følgelig må den fastsatte fristen ikke ha blitt etterkommet.

Etter bestemmelsens annet ledd fremkommer det at tilsynsmyndighetene «kan» ilegge tvangsmulkt. En alminnelig språklig forståelse av bestemmelsens ordlyd tilsier at tvangsmulkt ikke kan benyttes som et virkemiddel for å sikre etterlevelse av loven som sådan. Tilsynsmyndighetene må i første rekke ilegge et pålegg om retting. Bakgrunnen for at manglende etterlevelse av pålegg etter første ledd kan sanksjoneres med tvangsmulkt, mens manglende etterlevelse av loven generelt ikke kan utløse tvangsmulkt etter hvvl. §47 annet ledd, er fordi pålegg om retting gir de rapporteringspliktige klare retningslinjer om at de har en handle- eller unnlatesplikt. Det avgjørende for om tvangsmulkt kan komme til anvendelse vil i utgangspunkt bero på en helhetsvurdering hvor ulovlighetens omfang og alvorlighet bør legges til grunn¹⁸⁰.

---

¹⁷⁷ Lovdata: Lovkommentar Hvitvaskingsloven §47, note 2

¹⁷⁸ Departementet = Justis- og beredskapsdepartementet

¹⁷⁹ Prop. 62 L (2015–2016) *Om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering*

¹⁸⁰ Lovdata: Lovkommentar til Hvitvaskingsloven §47, note 3

5.3 Administrative sanksjoner: overtredelsesgebyrer §49

Overtredelsesgebyr er en type administrativ sanksjon som tilsynsmyndigheten kan ilegge de rapporteringspliktige ved brudd på hvitvaskingsloven¹⁸¹. Bestemmelsen nevner en rekke grunnleggende plikter som må bli overholdt av den rapporteringspliktige virksomhet, herunder regler om kundetiltak, risikovurderinger, undersøkelses- og rapporteringsplikt, og avsløringsforbudet. Ved overtredelse av disse bestemmelsene kan Finanstilsynet ilegge den rapporteringspliktige overtredelsesgebyrer, både på foretaksnivå og hos enkeltpersoner. For at overtredelsesgebyr skal kunne ilegges enkeltpersoner må vedkommende ha utvist forsett eller grov uaktsomhet. På foretaksnivå derimot, kreves det ikke skyld hos noen enkeltpersoner¹⁸².

Finanstilsynet har hittil truffet 13 vedtak om illeggelse av overtredelsesgebyr etter hvitvaskingsloven¹⁸³. Bankene har ansatt betydelig flere de siste årene for å arbeide aktivt mot økonomisk kriminalitet. Dette er i hovedsak grunnet den høye risikoen for å bli straffet økonomisk ved mislighold av hvitvaskingsregelverket. Bøtene finanstilsynet har ilagt så langt varierer henholdsvis fra 1 million til bort imot 400 millioner¹⁸⁴.

Bestemmelsens første til tredje ledd angir personelle og materielle vilkår for illeggelse av overtredelsesgebyr. Tredje ledd betraktes som en spesialregulering av ansvar for overtredelse av rapporteringsplikten etter hvvl. §26 og brudd på avsløringsforbudet etter §28. Skyldkravet her er forsett eller grov uaktsomhet. Fjerde til sjette ledd inneholder imidlertid bestemmelsene om utmåling av overtredelsesgebyret størrelse¹⁸⁵.

Bankene kan etter bestemmelsens femte ledd første pkt. bli ilagt overtredelsesgebyr på inntil 44 millioner kroner. Årsaken til at terskelen her er satt på 44 millioner kroner er på bakgrunn av at direktivet krever at bankene, og andre finansinstitusjoner som omfattes av bestemmelsen skal kunne ilegges et overtredelsesgebyr på minst 5.000.000 euro¹⁸⁶. Fjerde og femte punktum inneholder imidlertid en særregulering som tilsier at overtredelsesgebyr kan

---

¹⁸¹ Hvitvaskingsloven §49 første ledd

¹⁸² Rettsdata: Lovkommentar: Hvitvaskingsloven §49, note 135

¹⁸³ Rui (2021) s.427

¹⁸⁴ Rui (2021) s.427, (Norum & Knutsen, 2021)

¹⁸⁵ Rui (2021) s.419

¹⁸⁶ Rui (2021) s.424

ilegges med inntil 10 prosent av årlig omsetningen basert på siste godkjente årsregnskap, dersom dette beløpet er høyere enn det dobbelte av vinningen ved overtredelsen. Det er derfor snakk om overtredelsesgebyrer av betydelig størrelse. For de større bankene kan slike summer være overkommelig, men dersom det er mindre virksomheter som rammes av slike gebyrer kan det ha en negativ påvirkning på virksomhetens drift.

Hvilke hensyn som skal vektlegges ved vurderingen av om det skal ilegges overtredelsesgebyrer fremkommer av hvvl. §50. Det er også disse momentene som skal vektlegges ved vurderingen av overtredelsesgebyrets størrelse etter hvvl. §49. Bestemmelsen er imidlertid ikke uttømmende og trekker i retning av at en skjønnsmessig helhetsvurdering må foretas av tilsynsmyndighetene.

5.4 Straff: hvitvaskingsloven §51

Brudd på hvitvaskingslovens bestemmelser skal som hovedregel straffes med bøter, straff skal kun benyttes dersom andre reaksjoner ikke er tilstrekkelig¹⁸⁷. Dermed er straff etter hvitvaskingsloven §51 den mest inngripende sanksjonen som kan ilegges de rapporteringspliktige ved overtredelse av en rekke sanksjonerte bestemmelser. De nærmere pliktsubjektene etter hvitvaskingsloven er nærmere definert i hvvl. §4, og omfatter følgelig både juridiske og fysiske personer.

Hvvl. §51 første ledd regulerer når rapporteringspliktige foretak kan straffes. Bestemmelsen oppstiller en rekke av hvitvaskingslovens handleplikter som er kriminalisert dersom de ikke etterleves. Foretakets styremedlemmer, daglig leder, eller personer i tilsvarende stilling i foretak uten styre eller daglig leder kan også straffes, dersom foretaket ilegges straff etter bestemmelsens første ledd første pkt. Straff for fysiske personer forutsetter imidlertid skyldkrav om grov uaktsomhet eller forsett¹⁸⁸.

Annet ledd gir derimot adgang til å straffe rapporteringspliktige fysiske personer som grovt uaktsomt¹⁸⁹ eller forsettlig¹⁹⁰ overtrer bestemmelsene i loven.

---

¹⁸⁷ NOU 2016:27 Punkt 10.5.2.2

¹⁸⁸ Prop. 40 L (2017-2018) Punkt 10.7.11

¹⁸⁹ Straffelovens §23 annet ledd

¹⁹⁰ Straffelovens § 22

Sammenlignet med første ledd er det ikke her et krav at det må foreligge straff av den rapporteringspliktige virksomhet.

Videre følger det av bestemmelsens tredje ledd at styremedlemmer, ledere, ansatte og andre som utfører oppdrag på vegne av foretaket, kan straffes for overtredelse av de pliktene og reglene de selv personlig er underlagt i kraft av deres stilling. Det omfatter også overtredelse av §26 om rapporteringsplikt og § 28 om avsløringsforbudet. Dette gjelder også kun ved de tilfellene der det har blitt utvist grov uaktsomhet eller forsett.

Straffesanksjonen etter §51 er bøter, men fengsel inntil ett år kan anvendes ved særlig skjerpene omstendigheter ¹⁹¹. Et eksempel på «særlig skjerpene omstendigheter» kan være at overtredelsene har pågått i lang tid ¹⁹².

5.5 Kriminalisering: Straffeloven §§ 337- 341

Strafferettslig reguleres hvitvasking etter straffelovens §332 og §337-341.

Kriminalisering av hvitvasking er et viktig tiltak mot økonomisk kriminalitet.

Muligheten til å hvitvaske midler som er ervervet på ulovlig vis er ofte en forutsetning for å bedrive annen kriminalitet.

Etter straffeloven §337 første ledd bokstav a) straffes «den som yter bistand til å sikre utbytte av en straffbar handling for en annen». Den straffbare handlingen etter bestemmelsen er karakterisert som å «yte bistand». Det stilles derfor ikke krav om at sikringen av utbyttet må være vellykket. Det avgjørende momentet er at gjerningspersonen har bistått vedkommende i hvitvaskingsprosessen. I utgangspunktet kan bistanden være av fysisk art ved at man bistår med bankkontoer eller av psykisk art, der man oppfordrer til å begå lovbruddet slik at gjerningspersonens forsett styrkes.

Siden bestemmelsen regulerer tilfeller der det er tale om bistand- eller medvirkningshandling, kan det i utgangspunkt ramme alle involverte i prosessen, herunder bankansatte. Det betyr at dersom en bankansatt forstod eller burde ha forstått at innholdet i en transaksjon han har befatning med strammer fra ulovlige

---

¹⁹¹ Hvitvaskingsloven §51 første, annet og tredje ledd, siste punktum

¹⁹² Rettsdata: Lovkommentar: Hvitvaskingsloven §51, note 140

forhold, men likevel velger å yte bistand til denne kunden, kan han følgelig bli straffet for hvitvasking etter strl. §337 første ledd bokstav a ¹⁹³.

Hvitvasking av eget utbytte reguleres imidlertid etter strl. §337 første ledd bokstav b. Strafferammen for hvitvasking er bot eller fengsel inntil to år jf. §337 fjerde ledd. For grov hvitvasking er strafferammen imidlertid inntil seks år. Hvorvidt hvitvasking anses å være grov må vurderes på bakgrunn av utbyttets størrelse, hvilke primærlovbrudd utbyttet stammer fra, handlingsmønster og evt. antall involverte ¹⁹⁴.

6.0 Hvitvasking som en risikofaktor

Økonomisk kriminalitet og hvitvasking utgjør en trussel mot det finansielle systemet. Hvitvasking kan svekke det finansielle systemets integritet og omdømme, og i siste innsats også finansiell stabilitet. Bankene er gjennom sin virksomhet særlig utsatt for risiko for hvitvasking og terrorfinansiering ¹⁹⁵. Hvitvasking er en alvorlig forbrytelse som ikke bare vil medføre negative konsekvenser for enkeltinstitusjonene, men for økonomien som sin helhet. Forebygging og avdekking av hvitvasking er derfor et viktig samfunnsmessig mål ¹⁹⁶. Etterlevelse av hvitvaskingsregelverket er ikke bare et regulatorisk krav, men også noe bankene bør ha en egeninteresse av. Dette fordi brudd på regelverket vil kunne medføre at foretakets iboende risiko øker, til tross for at virksomheten som drives i utgangspunktet har moderat eller lav risiko. Gjennom Finanstilsynets risikovurdering for hvitvasking og terrorfinansiering kommer det frem at bankenes risiko for hvitvasking og terrorfinansiering er betegnet som høy. Følgelig legges det til grunn i rapporten at de rapporteringspliktige på de fleste områder har et forbedringspotensial når det gjelder å etterleve hvitvaskingsregelverket.

---

¹⁹³ (Riksadvokaten, 2018) Punkt 3.1: <https://www.riksadvokaten.no/wp-content/uploads/2018/09/Retningslinjer-for-heleri-hvitvasking-og-selvvaskingssaker.pdf>

¹⁹⁴ Lovdata: Lovkommentar: Straffeloven §338, note 2

¹⁹⁵ (Finanstilsynet, 2019) s.5

<https://www.finanstilsynet.no/contentassets/07ce44e811ac4f6ba0f75812b849cc50/risikovurdering--hvitvasking-og-terrorfinansiering--juli-2019.pdf>

¹⁹⁶ (Finanstilsynet, 2019) s.3

Som følge av at bankene yter finansiering, tilbyr betalingstjenester og innskuddsmuligheter, er det en rekke risikofaktorer som ligger naturlig i virksomheten.

Underproblemstillingen som skal behandles under dette kapittelet er hvorvidt brudd på hvitvaskingsregelverket, herunder undersøkelses- og rapporteringsplikten kan utgjøre en operasjonell risiko for banknæringen. Manglende etterlevelse av hvitvaskingsregelverket kan utsette banken for en rekke risikoer. Disse risikofaktorene er ofte knyttet til hverandre og har en tydelig sammenheng.

En viktig risikofaktor for bankene er kredittrisiko. Med kredittrisiko refereres det til tap som skyldes ved at kunder ikke oppfyller sine betalingsforpliktelser. Risikoen er forbundet med at banken ikke får tilbakebetalt det de har krav på fra en låntaker i form av renter og avdrag, enten fordi låntakeren ikke har evnen eller viljen til å gjøre opp for seg. Dersom de rapporteringspliktige ikke gjennomfører tilstrekkelige kundekontroll for å verifisere identiteten og risikoen forbundet med kunden, kan bankens kredittrisiko øke betraktelig. Når en bank yter kreditt til personer som engasjerer seg i hvitvasking og annen profittmotiverende kriminalitet, er sannsynligheten for mislighold større. Effektive kundetiltak er derfor en viktig faktor som kan bidra til å minimere kredittrisikoen innenfor den enkelte bankvirksomheten.

En annen viktig risikofaktor for bankene er likviditetsrisiko. Tilstrekkelig likviditet er en forutsetning for den løpende driften til enhver bank. Denne risikofaktoren gjør seg gjeldende i de tilfellene finansinstitusjonene ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser etter hvert som de forfaller. Brudd på hvitvaskingsregelverket kan være kritisk for en banks likviditet. Det er en helt grunnleggende forutsetning at allmennheten har tillit til bankene. Manglende etterlevelse av regelverket, eller involvering i hvitvaskingssaker vil kunne svekke en banks omdømme. Tap av omdømme kan følgelig svekke bankens inntektsgrunnlag som følge av kundeflukt. I tillegg kan tap av omdømme og tillitt gi negativt utslag på bankenes aksjekurser og påvirke prisen og tilgangen på markedsfinansiering. Overtredelsesgebyrene Finanstilsynet ilegger ved manglende etterlevelse av hvitvaskingsregelverket kan være av betydelig størrelse, slik vi har

sett på tidligere. Det kan derfor føre til at de rapporteringspliktige får svekket likviditet i form av overtredelsesgebyrets størrelse.

Tradisjonelt har bankene vært spesielt opptatt av kreditt- og likviditetsrisiko, i dag er det imidlertid økt bevissthet rundt operasjonell risiko. Årsaken til dette er fordi operasjonelle risiko kan forårsake eller forsterke andre risikofaktorer¹⁹⁷, og har medført betydelig finansiell- og omdømmetap for enkelte foretak¹⁹⁸. Operasjonell risiko er definert som risikoen for svikt i prosesser knyttet til virksomhetens drift. Det kan blant annet gjelde tap knyttet til tekniske feil, menneskelige svikt, utilstrekkelige kontrollsystemer, regelbrudd eller lignende.

Finanstilsynet har gjennomført et tematilsyn innenfor operasjonell risiko i syv banker hvor fokuset ble rettet på operasjonelle hendelser. Det fremkommer av rapporten at et flertall av bankene ikke har tilstrekkelige ressurser og kompetanse innenfor operasjonell risikostyring samt mangler ved rutiner for håndtering av hendelser¹⁹⁹. Den operasjonelle risikoen oppstår når misligheter og hendelser ikke er kontrollert på en effektiv måte, og som en konsekvens av dette oppstår det brudd på de sanksjonerte bestemmelsene i hvitvaskingsloven. Banker med manglende og utilstrekkelig systemer og rutiner vil ikke bare slite med operasjonell risiko, men også omdømme-, juridisk-, likviditets-, og kredittrisiko. Problemet er ofte forbundet med at disse risikoene har en direkte innflytelse på hverandre.

7.0 Konklusjon

Den nye hvitvaskingsloven pålegger de rapporteringspliktige omfattende forpliktelser i forbindelse med å forebygge og avdekke hvitvasking. Reglene i loven er utformet slik at både det økonomiske- og finansielle systemet, og samfunnet som sådan skal beskyttes mot hvitvasking. Både de rapporteringspliktiges og myndighetenes innsats er utrolig viktig for bekjempelsen av hvitvasking og annen profittmotiverende kriminalitet. Det er likevel flere momenter som taler for at arbeidet som utføres av de rapporteringspliktige ikke er

---

¹⁹⁷ (Norges Bank, 2021) s.14.

¹⁹⁸ (Finanstilsynet, 2017) s.3:

<https://www.finanstilsynet.no/contentassets/6c3abc96fe8449cd94d60edcd7b927a6/tematilsyn-operasjonell-risiko-rapport.pdf>

¹⁹⁹ (Finanstilsynet, 2017) s.4-5

tilfredsstillende. I tillegg er det indikasjoner på at Økokrim ikke har tilstrekkelig med ressurser til å behandle de stadig økende MT-rapportene som sendes inn av bankene.

En forutsetning for at undersøkelses- og rapporteringsplikten skal kunne virke etter sitt formål, er en klar og tydelig lov som gir tydelige retningslinjer for hvordan regelverket skal praktiseres av de rapporteringspliktige. Det at lovgiver i Norge har valgt å innta en egen hjemmel for undersøkelsesplikten har gode grunner for seg. Først og fremst bidrar det til at de rapporteringspliktige får et systematisk bilde av hvordan mistenkelige forhold skal behandles. Følgelig bidrar en slik inndeling av bestemmelsene til at terskelen for undersøkelses- og rapporteringsplikten tydeliggjøres. Etter dagens ordlyd skal nærmere undersøkelser foretas dersom de rapporteringspliktige avdekker forhold som «kan indikere» at midler har tilknytning til hvitvasking. Dersom den rapporteringspliktige gjennom nærmere undersøkelser ikke avkrefter mistanken, utløses rapporteringsplikten.

Ut fra hvordan bestemmelsene er utformet er det tydelig at det kreves mer for å rapportere et forhold til Økokrim, sammenlignet med når en rapporteringspliktig skal igangsette nærmere undersøkelser. Det bør likevel legges til grunn at det fremdeles er noe usikkerhet knyttet til mistankekravet i både undersøkelses- og rapporteringsplikten, da lovens skjønsmessige ordlyd overlater store deler av vurderingen til den enkelte rapporteringspliktige, noe som kan være uheldig.

Selv om terskelen for rapporteringsplikten er noe høyere, enn terskelen for undersøkelsesplikten er det likevel ikke mye som skal til før et forhold rapporteres videre til Økokrim, ettersom norsk rett operer med en lavere terskel enn det som fremkommer av direktivet. Det bør derfor reises spørsmål om hvorvidt det er hensiktsmessig med at hvitvaskingsloven operer med et så lavt mistankekrav for at undersøkelses- og rapporteringsplikten skal inntre. I tillegg er bankene utsatt for ileggelse av overtredelsesgebyrer ved mislighold av regelverket, som kan gi de rapporteringspliktige insentiver for å sende en rapport for mye, enn en for lite.

Etter vårt syn bør terskelen for undersøkelses- og rapporteringsplikten nedtones noe. Med en så lav mistanketerskel som hvitvaskingsloven operer med i dag, vil

sannsynligheten for overrapportering til Økokrim være større. Det er ingen tvil om at antall innsendte MT-rapporter har økt betraktelig etter ikraftsettelsen av det nye hvitvaskingsregelverket. I perioden 2020-2021 har antall innsendte MT-rapporter økt med 30 prosent, som er den største økningen i antall innsendte MT-rapporter til Økokrim historisk sett²⁰⁰. Siden MT-rapportene har til formål å gjøre det enklere å avdekke hvitvasking og annen profittmotiverende kriminalitet, vil en overrapportering bidra til ineffektiv ressursbruk hos Økokrim. De rapporteringspliktige bør heller rette fokuset på å levere MT-rapporter av god kvalitet, slik at ressursene i antihvitvaskingsarbeidet effektiviseres. En lavere terskel for rapporteringsplikten vil dessuten føre norsk rett nærmere direktivet, der den rapporteringspliktige må ha «rimelig grunn til å anta at midler har tilknytning til utbytte av en straffbar handling» for at rapporteringsplikten skal inntre.

I tillegg vil en vid undersøkelsesplikt være uheldig utfra et personvern hensyn. Det er som sagt ikke mye som skal til før undersøkelsesplikten inntre, og enhver indikasjon kan være tilstrekkelig. Siden personvern hensynet taler for at innhenting av opplysninger kun skal skje når det er et klart behov for det, vil utfordringen for bankene være å vurdere forholdet som anses som mistenkelig, opp mot inngrepet i kundens personvern.

---

²⁰⁰ (Økokrim, 2021) s.12

8.0 Referanseliste

8.1 Litteratur, artikler og rapporter

Dagens Næringsliv . (2019, Desember 9). *Dagens næringsliv* . Sist besøkt: 14.06.2022 Hentet fra <https://www.dn.no/marked/ikke-lenger-under-forsterket-oppfolging-fra-fatf/2-1-720473>

Finansdepartementet. (u.d.). *Hvitvasking* . Sist besøkt: 14.06.2022 Hentet fra <https://www.hvitvasking.no/bekjempelse-av-hvitvasking-og-terrorfinansiering-i-norge/#038;swpmtxnonce=6c9a39d97d>

Finansleksikon. (u.d.). *Finansleksikon* . Sist besøkt: 14.06.2022 Hentet fra <https://finansleksikon.no/finansleksikon/s/skatteproveny>

Finansnorge . (2018, Oktober 15). *Finansnorge* . Sist besøkt: 14.06.2022 Hentet fra <https://www.finansnorge.no/tema/hvitvasking-og-terrorfinansiering/>

Finanstilsynet . (2017). *Tematilsyn Operasjonell risiko – hendelser* . Sist besøkt: 14.06.2022 Hentet fra: <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/6c3abc96fe8449cd94d60edcd7b927a6/tematilsyn-operasjonell-risiko-rapport.pdf>

Finanstilsynet . (2017, November 7). *Finanstilsynet* . Sist besøkt: 14.06.2022 Hentet fra <https://www.finanstilsynet.no/forbrukerinformasjon/Hvitvasking/>

Finanstilsynet . (2021, April 30). *Finanstilsynet*. Sist besøkt: 14.06.2022 Hentet fra: https://www.finanstilsynet.no/contentassets/550b0e46fc8542ce85844550f8298df4/vedtak_om_overtredelsesgebyr.pdf

Finanstilsynet . (2021, Desember 13). *Finanstilsynet* . Sist besøkt: 14.06.2022 Hentet fra: <https://www.finanstilsynet.no/nyhetsarkiv/tilsynsrapporter/2021/tilsynsrapport---dnb-bank-asa3/>

Finanstilsynet . (2021, Februar 17). *Finanstilsynet* . Sist besøkt: 14.06.2022 Hentet fra <https://www.finanstilsynet.no/publikasjoner-og-analyser/arsrapport/arsrapport-2020/rapporter-tilsynsomradene-2020/hvitvasking-og-terrorfinansiering/#Utviklingstrekk>

Finanstilsynet. (2019). *Risikovurdering – hvitvasking og terrorfinansiering*. Oslo. Sist besøkt 14.06.2022 : Hentet fra: <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/07ce44e811ac4f6ba0f75812b849cc50/risikovurdering---hvitvasking-og-terrorfinansiering---juli-2019.pdf>

Finanstilsynet. (2019). *Styret i DNB Bank ASA*. Oslo: Finanstilsynet. Sist besøkt: 14.06.2022 Hentet fra:

<https://www.finanstilsynet.no/contentassets/7a1542a6735f44ee9051c85864e382ec/merknader---endelig-rapport-dnb-bank-asa-pdf>

Finanstilsynet. (2019). *Styret i Santander Consumer Bank AS: Vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr*. Lysaker : Finanstilsynet. Sist besøkt: 14.06.2022 Hentet fra: <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/6ce0dd4e8e614aeeb1153fdb267636f4/vedtak-om-ileggelse-av-overtredelsesgebyr-santander-consumer-bank-as.pdf>

Finanstilsynet. (2022). *Rapport etter dokumentbasert anti- hvitvaskingstilsyn*. Oslo. Sist besøkt: 14.06.2022 Hentet fra: <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/d8d1fd479f5c4523b254ef993ddefebe/rapport-etter-dokumentbasert-anti-hvitvaskingstilsyn.pdf>

Finanstilsynet. (2022, Mai). *Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) 2022*. Oslo: Finanstilsynet. Sist besøkt: 14.06.2022 Hentet fra: <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/d6c5910b41044d1b89f7a50a7b7315db/ros-2022.pdf>

Huse, I.-M. (2020, Februar 7). *Norges-bank*. Sist besøkt: 14.06.2022 Hentet fra: <https://www.norges-bank.no/bankplassen/arkiv/2020/hvitvasking-og-det-finansielle-systemet/>

Iversen, M. L. (2021, August 24). *Økokrim* . Sist besøkt: 14.06.2022 Hentet fra: <https://www.okokrim.no/bruk-av-kryptovaluta-i-kriminell-virksomhet.6343555-549322.html>

Kantega. (2021, juni 24). *Kantega*. Sist besøkt: 14.06.2022 Hentet fra Kantega : <https://www.kantega.no/blogg/bekjempe-hvitvasking-med-tettere-digitalt-samarbeid-pa-tvers>

Klevstrand, A., & Trumpy, J. (2019, August 4). *Dagens Næringsliv*. Sist besøkt 14.06.2022 Hentet fra Dagens Næringsliv: <https://www.dn.no/marked/hvitvasking/danske-bank/komplett-bank/bankene-dobler-innsatsen-mot-hvitvasking-og-na-kommer-botene/2-1-638086?v=9555>

Lunde, A. (2021, Oktober 11). *Økokrim*. Sist besøkt:14.06.2022 Hentet fra: <https://www.okokrim.no/enheten-for-finansiell-etterretning.424322.no.html>

Lunde, A. (2021, August 24). *Økokrim* . Sist besøkt: 14.06.2022 Hentet fra: <https://www.okokrim.no/krav-til-god-rapportering.475348.no.html>

Norges Bank. (2021). *Det norske finansielle systemet 2021*. Oslo. Sist besøkt: 14.06.2022 Hentet fra: https://www.norges-bank.no/contentassets/97a4fd6249bb48c0a80cfef7ff64ddb1/dnfs_2021_w eb_0607.pdf?v=07/07/2021110844&ft=.pdf

Norum, H., & Knutsen, M. (2021, September 15). *NRK*. Sist besøkt: 14.06.2022

Hentet fra: <https://www.nrk.no/norge/dnb-far-400-millioner-kroner-i-gebyr-av-finanstilsynet-for-manglende-oppfolging-av-hvitvaskingsloven-1.15479891>

NTB. (2019, Desember 9). *E24* . Sist besøkt: 14.06.2022

Hentet fra: https://e24.no/boers-og-finans/i/Jowadb/tre-banker-har-brukt-15-milliarder-mot-oekonomisk-kriminalitet?fbclid=IwAR1B94C2MnEY2qAI-l43qC-C_Zb2zTvwpt7N8Tvvqaxo60cH6lyNA29PzlQ

Odden, J. (2021, Desember 13). *Vegaintegrity* . Sist besøkt: 14.06.2022

Hentet fra: <https://www.vegaintegrity.no/2021/12/follow-the-painting-hvitvasking-i-kunst/>

PST. (2020, Desember 17). *Plitiets sikkerhetstjeneste*. Sist besøkt: 14.06.2022

Hentet fra: <https://www.pst.no/globalassets/artikler/utgivelser/2020/nasjonal-trusselvurdering-om-hvitvasking-og-terrorfinansiering-2020.pdf>

Rødevand, M., Risser, F., & Johansen, M. (2022). *The Laundry* . Oslo , Oslo , Norge. Episode 17: *Hvordan kan NFT-er brukes til hvitvasking? (18.April.2022)* Sist besøkt: 14.06.2022

Hentet fra;

<https://open.spotify.com/episode/2QjWzZMtPR8qVn4PXNd2lN?si=f892d04bc5d74f38>

Regjeringen . (u.d.). *Regjeringen* . Sist besøkt: 14.06.2022

Hentet fra <https://www.regjeringen.no/en/topics/european-policy/eos/id115261/>

Riksadvokaten . (2018). *RETNINGSLINJER OM HELERI-, HVITVASKINGS- OG SELVVASKINGSSAKER*. Oslo : Riksadvokaten. Sist besøkt: 14.06.2022

Hentet fra: <https://www.riksadvokaten.no/wp-content/uploads/2018/09/Retningslinjer-for-heleri-hvitvasking-og-selvvaskingssaker.pdf>

Rui, Jon Petter (2021) «Hvitvaskingsloven: Lovkommentar», Oslo: Universitetsforlaget

Sættem, J. B. (2019, November 29). *NRK*. Sist besøkt: 14.06.2022

Hentet fra: <https://www.nrk.no/norge/dnb-aksjen-stuper-etter-okokrim-etterforskning-1.14800805>

Økokrim . (u.d.). *Økokrim*. Sist besøkt: 14.06.2022

Hentet fra: <https://www.okokrim.no/statistikk-mt-rapporter.6156901-475337.html>

Økokrim . (u.d.). *Økokrim* . Sist besøkt: 14.06.2022

Hentet fra: <https://www.okokrim.no/hvitvasking.6404535-549310.html>

Økokrim. (2021). *Årrsrapport EFE 2021*. Oslo: Økokrim. Sist besøkt: 14.06.2022

Hentet fra: <https://www.okokrim.no/aarsrapport-efe-2021-og-trendrapport-efe-2021.6534299-549322.html>

Økokrim. (u.d.). *Økokrim*. Sist besøkt: 14.06.2022
Hentet fra: <https://www.okokrim.no/ofte-stilte-spoersmaal.549329.no.html>

8.2 Lover, forarbeider og direktiver

EP/Rdir. 91/308/EØF – *Europaparlaments- og rådsdirektiv av 10. juni 1991 om tiltak for å hindre at det finansielle system brukes til hvitvasking av penger* (Det første hvitvaskingsdirektiv)

EP/ Rdir. 2001/ 97/EF – *Europaparlaments- og Rådsdirektiv av 4. desember 2001 om endring av rådsdirektiv 91/308/EØF om tiltak for å hindre at det finansielle system brukes til hvitvasking av penger*. (Det andre hvitvaskingsdirektiv)

EP/Rdir. 2005/60/EF - *Europaparlaments- og Rådsdirektiv av 26. oktober 2005 om tiltak for å hindre at det finansielle system brukes til hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme*. (Det tredje hvitvaskingsdirektiv)

EP/Rdir. 2015/849/EU - *Europaparlaments- og Rådsdirektiv av 20. mai 2015 om tiltak for å hindre at finanssystemet brukes til hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme, om endring av europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 648/2012 og om oppheving av europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/60/EF og kommisjonsdirektiv 2006/70/EF* (Det fjerde hvitvaskingsdirektiv)

Finansforetaksloven. (2015) *Lov om finansforetak og finanskonsern* (LOV-2015-04-10-17) Lovdata: <https://lovdata.no/lov/2015-04-10-17>

Finanstilsynsloven. (1956) *Lov om tilsynet med finansforetak mv.* (LOV-1956-12-07-1) Lovdata: <https://lovdata.no/lov/1956-12-07-1>

Hvitvaskingsforskriften. (2018) *Forskrift om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering* (FOR- 2018-09-14-1324) Lovdata: <https://lovdata.no/forskrift/2018-09-14-1324>

Hvitvaskingsloven. (2018) *Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering* (LOV-2018-06-01-23) Lovdata: <https://lovdata.no/lov/2018-06-01-23>

Hvitvaskingsloven. (2009) *Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering* (LOV-2009-03-06-11) Lovdata: <https://lovdata.no/lov/2009-03-06-11> (opphevet).

Hvitvaskingsloven. (2003) *Lov om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv.* (LOV-2003-06-20-41) Lovdata: <https://lovdata.no/lov/2003-06-20-41> (Opphevet)

Lovkommentar: Hvitvaskingsloven. (2018) § 24 *Løpende oppfølging av kundeforhold (Note 1)* Lovdata: https://lovdata.no/pro/COMMENT/karnov/2018-06-01-23_k4_p24.n1/1

Lovkommentar: Hvitvaskingsloven. (2018) § 25 *Undersøkelsesplikt (Note 1)* Lovdata: https://lovdata.no/pro/COMMENT/karnov/2018-06-01-23_k5_p25.n1/1

Lovkommentar: Hvitvaskingsloven. (2018) § 25 *Undersøkelsesplikt (Note 2)*
Lovdata: https://lovdata.no/pro/COMMENT/karnov/2018-06-01-23_k5_p25.n2/1

Lovkommentar: Hvitvaskingsloven. (2018) § 26 *Rapporteringsplikt. Opplysningsplikt. Ansvarsfrihet (Note 1)* Lovdata:
https://lovdata.no/pro/COMMENT/karnov/2018-06-01-23_k5_p26.n1/1

Lovkommentar: Hvitvaskingsloven. (2018) § 27. *Gjennomføring av mistenkelig transaksjon (Note 1)* Lovdata: https://lovdata.no/pro/COMMENT/karnov/2018-06-01-23_k5_p27.n1/1

Lovkommentar: Hvitvaskingsloven. (2018) §29 *Forholdet til personopplysningsloven (Note 1)* Lovdata: <https://lovdata.no/lov/2018-06-01-23/§29>

Lovkommentar: Hvitvaskingsloven. (2018) § 38 *Elektroniske overvåkningssystemer (Note 1)* Lovdata:
https://lovdata.no/pro/COMMENT/karnov/2018-06-01-23_k7_p38.n1/1

Lovkommentar: Hvitvaskingsloven. (2018) § 47. *Pålegg om opphør av ulovlige forhold. Tvangsmulkt (Note 2)* Lovdata:
https://lovdata.no/pro/COMMENT/karnov/2018-06-01-23_k9_p47.n2/1

Lovkommentar: Hvitvaskingsloven. (2018) § 47. *Pålegg om opphør av ulovlige forhold. Tvangsmulkt (Note 3)* Lovdata:
https://lovdata.no/pro/COMMENT/karnov/2018-06-01-23_k9_p47.n3/1

Lovkommentar: Straffeloven. (2005) § 338 *Grov hvitvasking (Note 2)* Lovdata:
https://lovdata.no/pro/COMMENT/karnov/2005-05-20-28_d2_k27_p338.n2/1

NOU 2007:10 *Finansdepartementet: Om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering: Gjennomføring av EØS-regler tilsvarende EUs tredje hvitvaskingsdirektiv i norsk rett* Lovdata: <https://lovdata.no/pro/forarbeid/nou-2007-10>

NOU 2016:27 *Finansdepartementet: Ny lovgivning om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering II, Andre delutredning* Lovdata:
<https://lovdata.no/pro/forarbeid/nou-2016-27>

Ot. Prp. Nr. 3 (2008-2009). *Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvitvaskingsloven)* Lovdata: <https://lovdata.no/pro/forarbeid/otprp-3-200809>

Ot. Prp. Nr. 72 (2002-2003). *Lov om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. (hvitvaskingsloven)* Lovdata:
<https://lovdata.no/pro/forarbeid/otprp-72-200203>

Personopplysningsloven. (2018) *Lov om behandling av personopplysninger (LOV-2018-06-15-38)* Lovdata: <https://lovdata.no/lov/2018-06-15-38>

Prop.40 L (2017–2018). *Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvitvaskingsloven)* Lovdata: <https://lovdata.no/pro/forarbeid/prop-40-l-201718>

Prop. 62 L (2015–2016). *Endringer i forvaltningsloven mv. (administrative sanksjoner)* Lovdata: <https://lovdata.no/pro/forarbeid/prop-62-l-201516>

RFT-2019-8 – *Rundskriv fra finanstilsynet – Veileder til hvitvaskingsloven*
Lovdata: <https://lovdata.no/pro/rundskriv/rft-2019-8>

Straffeloven. (2005) *Lov om straff* (LOV-2005-05-20-28) Lovdata:
<https://lovdata.no/lov/2005-05-20-28>